Пам'ятаймо про Україну!

СВОБОДА

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ONCE A WEEK PRICE $1.00

РІК CX П'ЯТНИЦЯ, 25 КВІТНЯ 2003 РОКУ ЧИСЛО 17 VOL. CX FRIDAY, APRIL 25, 2003 No. 17

„Здорові діти - найвища мета нашої праці"

Олександер Бураковський

(Розмова з Надею і Зеноном Матківськими–заснозниками „Фонду допомоги дітям Чорнобиля")

Сімнадцять років тому, 26 квітня, вибухнула атомна електростанція в старовинному містечку Чорнобиль, 90 кілометрів від тримільйонової столиці України. В повітря протягом кількох днів вилетіла смертельна радіяційна хвиля космічного обсягу – 260 млн. кюрі, яку хмари і вітри рознесли по світі. Перший тиждень влада мовчала, а люди їли опромінені харчі, пили отруєну воду і дихали цією смертю. А через два тижні було відселено зі Зони близько 260 тисяч мешканців. Інші, що жили і живуть поза Зоною, продовжують щодня зазнавати на собі наслідки цієї Катастрофи, яким нема кінця.

Подружжя Матківських, Надя і Зенон, вперше побачили, що таке Чорнобильська катастрофа, коли в 1989 році приїхали з Америки до Києва. Ця поїздка повністю змінила їхнє життя. Стан медичних закладів в Україні, ставлення держави до здоров'я людей, до народжуваного покоління вжахнуло їх. Так народився „Фонд допомоги дітям Чорнобиля", батьками і першими працівниками якого були вони – люди, що народилися в Україні, дітьми були вивезені під час Другої світової війни в Америку, але все своє свідоме життя мріяли повернутися на батьківську землю.

До 1991 року українська діяспора майже стовідсотково жила мрією про незалежну Україну. Цю потребу і любов батьки передавали дітям, що народжувалися вже в Америці. Не були вийнятком і Матківські. Їхнє життя, доля дуже подібні до доль багатьох ровесників, які дітьми були вивезені спочатку в Німеччину, а згодом до Америки. Саме тому інтерв'ю Наді і Зенона – це мовби інтерв'ю з тисячами інших „переселенців", що встигли втекти з України від радянської влади. Але є в ньому і особливість: характер, воля, переконаність і любов цих двох особистостей.

Надя і Зенон Матківські не тільки блискуча пара, талановиті люди, але й дуже теплі люди: поруч з ними завжди відчуваєш тепло і щирість. І хата в них така ж тепла, за багато років в ній перебували тисячі людей: від президентів і мільйонерів – до дисидентів і бідних студентів.

Ми говорили про їхнє дитинство, про перші кроки в Америці, але найбільше – про те, як народився Фонд, який протягом останніх 14 років доставив в Україну гуманітарну допомогу вартістю близько 50 млн. дол. Ми говорили про Україну, чим була вона для них до 1991 року, і чим стала опісля, про долю української діяспори, яскравими представниками якої вони є. Про минуле, сьогодення і майбутнє. Їхні відповіді були подібні до діялогу двох розумних і доброзичливих людей, переривати який запитаннями було б зайвим.

Мені здається, що ця розмова сколихне усіх членів громади, викличе „ланцюгову" позитивну реакцію багатьох, хто пройшов подібний шлях у своєму житті. В українських громадах поза Україною є багато таких непересічних особистостей, як Надя і Зенон. Але сьогодні - саме їм слово!

(Продовження на стор. 14)

Европейський союз збільшується на 10 членів

АТЕНИ, Греція. – 16 квітня в Атенах підписано угоду про приєднання до Европейського союзу 10 держав: Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини, Словенії, Кіпру і Мальти. Таким чином з 1 травня 2004 року Европейський союз стане значно більшим. Важ-ливою темою зустрічі було питання про запровадження посади міністра закордонних справ ЕС. Пропозицію про таку посаду готується оприлюднити Конвенція облаштування май-бутнього Европи. Президент України Леонід Кучма був запрошеним гостем і учасником тієї Европейської конференції.На фото: представники держав–членів Европейського союзу та гості під час зустрічі 17 квітня в Атенах, грецькій столиці.

Фото УНІАН

Ірак на шляху до відбудови

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – Через два тижні після повалення іракського режиму Садама Гусейна столиця країни Багдад повільно повертається до передвоєнного гамору великого міста, пожвавлюється вуличний рух, відкриваються крамниці, стає все більше порядку.

Тим часом у Нью-Йорку керівник інспекторів Організації Об'єднаних Націй з озброєнь Ганс Блікс переконує Раду Безпеки дозволити його команді повернутися до Іраку і поновити інспекції. Проти цього виступають США, кажучи, що вони самі, без допомоги Г. Блікса, можуть відшукати і знищити залишки хемічної, біологічної та ядерної зброї.

Незважаючи на повільні кроки відбудови основних фундаментів державного ладу, 22 квітня тисячі мусульманів-шиїтів прибули до священного іракського міста Карбали, на південь від Багдаду, завершивши релігійну прощу, яку було заборонено за правління Садама Гусейна. Понад мільйон прочан відвідали святиню онука пророка Мохамеда – Імама Гусейна. Там впродовж 22 і 23 квітня проходили церемоніяли святкувань „Ашури" – вияву жалоби з приводу смерти провідника їхньої секти Імама Гусейна, убитого там 680 року.

До того, з Багдаду 20 квітня відійшли американські морські піхотинці передавши місто під контролю американської армії, котра перебрала обов'язки громадської адміністрації та почала дбати про конечні потреби – воду, електрику, санітарний стан. Мешканці міста почали виходити на базарі шукаючи харчових продуктів, тисячі іракців поприходили до праці у своїх бюрах, велика кількість поліціянтів появилися на вулицях міста. Ще кращою виглядає ситуація на півдні країни. У Базрі, вперше від початку війни, відкрито школи, а мешканці міста відбули віче. Натомість у Мосулі на півночі Іраку тривають сутички з прихильниками С. Гусейна, грабіжництво та руйнування продовжуються. 21 квітня провідник Національного іракського конґресу Ахмед Чалабі заявив, що колишній президент Іраку С. Гусейн „перебуває в Іраку та постійно змінює своє місцезнаходження, а провідник Патріотичного союзу Курдистану Джаляль Талабані припустив, що С. Гусейн усе ще ховається в одному зі своїх бункерів у районі Багдаду.

У Вашінґтоні Доналд Рамсфелд, секретар Департаменту оборони, того ж дня заперечив, що США мають пляни заснувати сталі військові бази в Іраку та підкреслив, що такі припущення тільки шкодять відбудові країни. Це була його відповідь на статтю в газеті „Нью-Йорк Таймс" у неділю, 20 квітня, де неназваний урядовець повідомив про такі пляни. Д. Рамсфелд сказав, що жодних дискусій про це на його рівні у Пентагоні не було.

Колишній американський генерал Джей Ґарнер, якого призначено керувати перехідною адміністрацією в Іраку, 21 квітня провів перший день у цій ролі в Багдаді. США доручили йому відповідати за відбудову країни до часу, коли буде створено новий іракський уряд. Генерал Дж. Ґарнер відвідав лікарню та електростанцію, де говорив із працівниками. Він сказав, що не вважає за свій обов'язок правити Іраком, а натомість хоче допомогти іракцям відбудувати їхню країну. Ґарнер

(Закінчення на стор. 4)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Чорнобиль був проблемним задовго до аварії 1986 року

КИЇВ. – Українська влада оприлюднила 22 квітня повідомлення, які вказують на те, що проблеми з Чорнобильською атомною станцією розпочалися задовго до аварії 1986 року. Серед розсекречених архівних документів – повідомлення про те, що третій і четвертий бльоки ЧАЕС мали серйозні конструктивні недоліки ще у 1984 році, а також що поганої якости було обладнання, надіслане з Югославії. Документи вказують на випадок у Чорнобилі 1982 року, в результаті якого сталися незначні радіоактивні викиди. Матеріял розміщено на Інтернеті, на сайті Служби безпеки України, і більша його частина присвячена аварії 1986 року та заходам, які вживалися після неї.

Проєкт запобігання хвороби туберкульози і СНІД-у

ВАШІНҐТОН. – 15 квітня посол України в США Костянтин Грищенко підписав від імені України угоду про позику між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР) для проєкту здійснення контролі туберкульози і СНІД-у в Україні. Сума позики складає 60 млн. дол., а впровадити проєкт передбачається впродовж чотирирічного періоду. Метою проєкту є зниження рівня захворювань та смертности від туберкульози та ВІЛ/СНІД в Україні шляхом впровадження ефективної всекраєвої стратегії контролі за туберкульозою, узгодженої з міжнародними стандартами, та програми боротьби, яка зосереджується головним чином на запобіганні поширенню цієї хвороби. Проєкт має сприяти здійсненню ефективної та економної стратегії запобігання, діягностики, лікування та контролі за епідеміологічною ситуацією та розбудові інституційного потенціялу, який дасть змогу впровадити цю стратегію шляхом вишколу медичного персоналу та виконання системної програми контролі та нагляду.

Л. Литвин не підтримує двопалатного парляменту

ЛУГАНСЬК. – 18 квітня Голова Верховної Ради України Володимир Литвин на зустрічі зі студентами та викладачами місцевого медичного університету сказав, що не підтримує ідею запровадження двопалатного парляменту, яку запропонував Президент Леонід Кучма у рамках проведення політичної реформи держави. Про це голова ВР заявив 18 квітня у Луганську, перебуваючи там з робочою поїздкою. В. Литвин, аналізуючи проєкт політичної реформи, зауважив, що Україна – унітарна держава. В ній ніколи не було традицій двопалатного парляменту, а тому, як він вважає, краще навчитись ефективно використовувати нинішню Верховну Раду. Керівництво Луганської області запросило В. Литвина, щоб звітувати про виконання соціяльних угод, які були укладені між бльоком „За ЄдУ" і виборцями під час минулих парляментських виборів.

Громадяни України цікавляться конституційною реформою

КИЇВ. – За даними на 16 квітня, понад 208 тисяч українських громадян взяли участь в обговоренні пропозиції Президента України про проведення в країні конституційної реформи. Такі дані оприлюднив на прес-конференції 17 квітня у Києві міністер юстиції Олександер Лавринович. З громадян, які брали участь в обговоренні, 5 тисяч не підтримують запропонований законопроєкт, 40 тисяч підтримують без пропозицій, 163 тисячі підтримують з пропозиціями. О. Лавринович повідомив, що Міністерство юстиції і далі веде роз'яснювальну працю серед населення про запропоновані Президентом зміни до Конституції, а також узагальнює і аналізує всі пропозиції, що надходять. О. Лавринович повідомив, що найбільшу кількість відгуків зібрало положення про створення в Україні двопалатного парляменту, найбільше суб'єкти підтримують ідею про зменшення депутатського корпусу.

З України намагалися вивезти запасні частини для літаків

ЛУЦЬК. – На Волині прикордонники затримали громадянина Польщі, який намагався вивезти з України чотири види запасних частин до військових літаків. Як повідомили 17 квітня на Ягодинській митниці, громадянин Польщі намагався заховати поміж особистими речами 368 деталей. Затриманий виявився працівником одного з оборонних заводів Варшави. Митники обмежилися лише протоколом про порушення митних правил, натомість слідство розпочала Служба безпеки. Її співробітники поки відмовляють в інформації. Проте вдалося з'ясувати, що останнім місцем зупинки чужоземця в Україні був Луцьк, де є військове летовище та авіяційний завод. Кримінальну справу за фактом затримання покищо не порушено. За неофіційною інформацією, долею затриманого цікавляться польські дипломати і військові.

Засуджено вбивць депутатів Гетьмана та Щербаня

ЛУГАНСЬК. – В апеляційному суді обласного центру Луганська 17 квітня оголошено вирок у гучній кримінальній справі – вбивства в другій половині 1990 років народних депутатів Вадима Гетьмана та Євгена Щербаня. Розгляд справи тривав з травня минулого року. У справі визнано потерпілими 72 особи і 27 убитими. У замовних вбивствах та розбійних нападах на території Києва, Луганської та Донецької областей суд визнав винними 8 осіб. Трьох членів банди – Вадима Болотських, Сергія Кульова та Леоніда Добробатька засуджено до довічного ув'язнення. Ще два члена банди – Ігор Пушняков та Костянтин Нікулін отримали по 15 років позбавлення волі. Решту засуджено – до 11.5 та 11 років позбавлення волі. Вироком суду колишнього прем'єр-міністра України Павла Лазаренка визнано причетним до вбивства Вадима Гетьмана та Євгена Щербаня. Справа щодо нього виділена в окреме провадження ще на початку судового розгляду.

ВР підтримала програму діяльности Кабінету міністрів

КИЇВ. – Верховна Рада України підтримала 17 квітня програму діяльности Кабінету міністрів під назвою „Відкритість, дієвість, результативність", розраховану до листопада 2004 року. Програму представив у парляменті 16 квітня прем'єр-міністер України Віктор Янукович. Вона передбачає податкову і пенсійну реформи, удосконалення законодавства щодо захисту прав власности інвесторів і кредиторів, удосконалення корпоративного управління й розвитку фондового ринку, подальший розвиток фінансової сфери. Уряд зобов'язується підготувати і протягом року запровадити спрощені процедури реєстрації підприємництва, а також упорядкувати працю контролюючих органів з перевірки підприємств. Кабінет міністрів також зобов'язується підвищити ефективність державної підтримки реформування вугільної галузі, зміцнення енергетичної безпеки держави. Уряд обіцяє підвищувати добробут громадян, обороноздатність держави і забезпечувати правопорядок. Відповідно до законодавства, після затвердження Верховною Радою програми Кабінету міннністрів, парлямент упродовж року не може розглядати питання про недовіру Кабінетові міністрів.

За повідомленнями інформаційних агентств

КИЇВ. – Президент Грузії Едуард Шеварднадзе 22 квітня прибув до України з дводенною офіційною візитою. Посол Грузії в Україні Грігол Катамадзе повідомив, що під час цієї візити підписано три документи: угоди про передання осіб, які нелеґально проживають на території як України, так і Грузії, про співпрацю в інформаційній сфері, а також угоду економічного характеру. Е. Шевернадзе уперше виступив з лекцією в Інституті міжнародних взаємин. Президент Грузії також зустрічався з представниками грузинської діяспори в Україні. Головною темою візити було двостороннє економічне співробітництво. В 2002 році товарообіг України і Грузії становив 68 млн. дол. В останні роки Україна посідає четверте місце у торгових взаєминах Грузії після Туреччини, США і Німеччини. В рамках візити в Україні була проведена міжнародна конференція „Грузія-Україна в процесі формування нових систем міжнародної безпеки – досвід і перспективи". На фото: Президенти Грузії і України Е. Шевернадзе та Л. Кучма під час зустрічі 22 квітня в Києві. Фото: УНІАН

Жінка несе портрет свого померлого від чорнобильської катастрофи чоловіка під час демонстрації солідарности чорнобильців у Києві 19 квітня. 26 квітня виповнюється 17 років із дня катастрофи на Чорнобильській АЕС. З цієї нагоди столична влада затвердила плян заходів щодо вшанування пам'яті загиблих під час аварії і заходів, спрямованих на соціяльну підтримку постраждалого населення. Серед іншого переховані 324 тис. грн. на фінансові витрати. З цієї суми, відповідно до прийнятого рішення, 289 дітей-інвалідів, 338 дітей-сиріт, а також 2043 вдів і вдівців отримають по 50 грн. матеріяльної допомоги. Фото УНІАН

Перемоги у 2004 році

КИЇВ. – Український політолог Володимир Полохало узагальнив результати соціологічного дослідження, здійсненого журналом „Політична думка". Його висновок: на кінець 2004 року Віктор Ющенко може сміливо замовляти собі парадний костюм в ательє кравця президентів та олігархів „Бріоні". Для безумовної перемоги у виборчій кампанії В. Ющенкові треба виконати тільки одну умову – щоб Олександер Мороз і Юлія Тимошенко не кандидували, але агітували за нього.

Серед інших підставових висновків: ніхто з провладних претендентів не має шансів на перемогу поодинці. Навіть найперспективніший сьогодні Віктор Янукович, як єдиний кандидат від усього прокучмівського оточення, не дотягне до другого кола виборів. Петро Симоненко ж, якщо там і опиниться, то не зможе конкурувати з В. Ющенком.

На думку В. Полохала, вища ліґа кампанії-2004 обмежується сімома особами, це – В. Ющенко, П. Симоненко, О. Мороз, Ю. Тимошенко, В. Янукович, В. Медведчук і С.Тигіпко.

Володимир Литвин – в клясифікації В.Полохала – є лише „дистриб'ютором" у рамках кампанії єдиного кандидата від влади. Бо в іншому випадку він просто не буде спікером – для зняття досить 226 голосів, які, якщо треба, більшість спроможеться зібрати.

Отже, на сьогоднішній день найбільш можливі ці п'ять сценаріїв змагання за крісло президента.

Варіянт 1. Рік 2004-ий. Довго радилися опозиціонери у парляментському кабінеті О.Мороза, довго засідала політрада „Нашої України", довго збирав Л. Кучма Медведчука, Суркіса, Януковича, Тигіпка, Пінчука на Банковій (можливо, там був навіть Ахметов). Довго, але безрезультатно. І на передвиборну лінію вийшли всі сім гравців. Цей варіянт – один із найвигідніших для Ющенка. Якби таку схему застосувати у квітні 2003-го, він набрав би 22,7 відс., Симоненко – 16.5, Тимошенко – 10.9, Мороз – 7.4, Янукович – 6,1, Медведчук – 5.5, Тигіпко – 3,3 відс.

У другій турі гра йде в одні ворота. Ющенко перемагає Симоненка: 54.9 відс. проти 32.6 відс. Якщо провідника комуністів, згадавши буремні сезони акції „Повстань, Україно!", надумають підтримати у вирішальному бою Тимошенко і Мороз, це трохи зменшить розрив між фіналістами. Тоді Ющенко отримає 51,2 відс., а Симоненко – 37.0 відс..

Якщо ж Ю. Тимошенко й О. Мороз домовляться з Ющенком, то розрив між лідером „Нашої України" і головним комуністом буде: 53.1 відс. проти 28.8 відс..

Однак, попри всі позитивні для Ющенка сторони, такий варіянт Полохало вважає „малоймовірним". Хоча б тому, що кучмісти вже тепер розуміють: або Янукович, Медведчук і Тигіпко домовляться між собою, або через півтора року – будуть в опозиції до президента Ющенка.

Варіянт 2. Рік 2004–ий. Остаточно домовлення досягнуто на дачі в Ющенка, після чого їх стали називати „обухівська трійка". Оголосити про єдиного кандидата вирішили на День незалежности. Прес-конференція у кінозалі Верховної Ради. Присутні Ющенко, Мороз, Тимошенко. Мороз довго розповідає, що соціялісти підтримують Ющенка, бо він обіцяє змінити систему влади. Тимошенко просто говорить: „Ми завжди були однією командою", подумки підраховуючи дні до закриття всіх кримінальних справ. Мовляв, „не будуть же вони займатися репресіями проти молодого прем'єра!"

Цей сценарій називають ідеальним для Ющенка. Як єдиний кандидат від трійки („Наша Україна" + БЮТ + СПУ) він у першій турі може набрати 42.4 відс. У Симоненка – 23,1 відс.. У Януковича – 15.8 відс..

Друга тура закінчується з результатом 53.1 проти 28.8 відс. на користь Ющенка.

Варіянт 3. Рік 2004. „Юліє Володимирівно, вибач, будь ласка, скільки ще повторювати, що не буде, ну не буде Ющенко тягнути нікого в прем'єри! І не вимагай нічого, прошу… Якщо ви такі опозиціонери, то розумієш, під чиї прапори ставати". Юлія Володимирівна добре зрозуміла Романа Петровича і пішла домовлятися з Симоненком. Зайшовши перед цим до Мороза і „випадково" заглянувши до секретаря політради Партії регіонів.

У штабі Ющенка паніки майже немає. У штабі Януковича говорять, що в штабі Ющенка – паніка. Симоненко їздить країною. В західні області – тільки в супроводі Тимошенко і тільки на один день. Мороз і Мартинюк домовилися написати закон про перехід до парляментсько-президентської системи, однак від КПУ ніхто не прийшов.

Цей варіянт, якщо Ющенко не зможе домовитися з СПУ і БЮТ, а ті, в свою чергу, порозуміються з Симоненком, зробить лідера КПУ переможцем у першій турі. Але тільки у першій. Станом на квітень 2003-го за цих умов Симоненко набирає 30.5 від. У Ющенка – 30.2 відс. У Януковича 14.3 відс.

Друга тура, свідчить дослідження, робить Ющенка переможцем за підтримки 51.2 відс.. За Симоненка голосують 37 відс.

Варіянт 4. Рік 2004-ий. Засідання політвиконкому СПУ тривало до пізньої ночі. Партія балянсувала на межі розколу, так само, як уся опозиція. До журналістів вийшов утомлений, але всміхнений Йосип Вінський, який повідомив, що, зваживши всі „за" та „проти", „заради ґарантування переходу до парляментської республіки", соціялісти висуватимуть у президенти свого кандидата на прізвище Олександер Мороз.

Покищо фантазія цього не пояснює, але Мороза також вирішили підтримати Тимошенко і Симоненко.

Ющенко робить вигляд, що паніки немає. У штабі Януковича кажуть, що Ющенко – в паніці.

Це варіянт, коли Мороз стає єдиним кандидатом від опозиції, що виводить його у переможці першої тури з результатом 31.3 відс.. Ющенко – другий (28.7 відс.). Янукович все ще третій (17.2 відс).

У другій турі пара Ющенко-Мороз розійдеться з результатом 48.6 : 38.4.

Варіянт 5. Рік 2004-ий. Відразу після прильоту з Лондону Тимошенко збирає нараду в штабі бльоку. Присутні Юлія Володимирівна і Турчинов. Рішення: Тимошенко кандидує в президенти.

Фантазія і тут не підказує, чому, але Тимошенко також підтримали Мороз і Симоненко.

У штабі Ющенка – паніка, хоча всі говорять, що її немає. При цьому кожний у розмові з кожним не забуває сказати, що він попереджав, що все так і закінчиться. В штабі єдиного кандидата Януковича говорять, що другий день не можуть знайти Ющенка. Просто з Сейшельськими островами немає зв'язку. Але потім Ющенко дуже швидко повертається в Україну – через три тижні.

Варіянт прямої конкуренції Ющенко з Тимошенко, до того ж підтриманої лідерами СПУ і КПУ, може призвести до несподіваних результатів. Опитування показало, що за вказаних умов у квітні 2003 року Тимошенко набрала б 32.4 відс., Ющенко – 25.9, Янукович – 18.2 відс.

З другою турою взагалі нічого не зрозуміло. Ющенко – 43.9 відс. Тимошенко – 40.8 відс. При цьому розрив перебуває майже у межах похибки.

Варіянт Х. Зазначені п'ять сценаріїв кінця виборів-2004 базуються на чистій соціології. Результати Центральної виборчої комісії залежать від іншого – наприклад, до якої міри буде застосовано адміністративний ресурс.

В. Полохало припускає, що 5-10 відс. можуть бути зняті з фаворита і нараховані кандидатові від влади. Тому у варіянті маштабного використання адмінресурсу можливі зовсім інші пари, які не фіґурують серед цих п'яти.

„Українська правда"

Міжнародний ґазовий консорціюм – все ще в стані проєкту

КИЇВ. – 23 квітня в українській столиці почалася тристороння зустріч експертів України, Росії і Німеччини, завданням якої є створити модель і випрацювати умови діяльности Міжнародного ґазового консорціюму. Напередодні в Києві відбулося засідання Ради учасників українсько-російсько-німецького консорціюму.

Нагадаємо, що ідею створення Міжнародного ґазового консорціюму схвалили керівники України, Росії і Німеччини в червні 2002 року, а документ про заснування підписали український і російський прем'єр-міністри в жовтні 2002 року.

Повідомляючи журналістів про цю зустріч, віце-прем'єр-міністер України Віталій Гайдук зазначив, що створити модель консорціюму вдасться тільки після уточнення всієї технічної частини справи, тому для України тепер досить буде почути, в яких обсягах европейські країни передбачають отримувати ґаз і через які пункти перетину ґазові потоки йтимуть до Европи. Коли це з'ясується, можна буде визначити обсяги інвестицій, потрібних для цього міжнародного проєкту.

В. Гайдук висловив певність, що кожен з трьох пропонованих варіянтів цього підприємницького проєкту, у випадку остаточного схвалення, буде найповнішою мірою задовольняти потреби України в природному ґазі. В найближчі два місяці експерти повинні будуть визначити здатність російської ґазотранспортної системи забезпечити ґазом европейських одержувачів. Покищо немає навіть приблизних інформацій щодо цього. Також тяжко передбачити, чи висловлять щось конкретне на цю тему німецькі представники. Ця київська зустріч плянувалася на вищому рівні, ніж вдалося її практично скликати. Річ у тому, що українська сторона занадто пізно повідомила Німеччину про готовність Росії до зустрічі 23 квітня, в результаті Берлін доручив цю справу не членам уряду, а тільки своїм київським представникам.

Тим часом того ж дня, 23 квітня, голова Національного консорціюму „Нафтоґаз України" Юрій Бойко повідомив, що в найближчі тижні російський „Ґазпром" прийме еврооблігації „Нафтоґазу України", якими буде ліквідовуватися заборгованість української компанії перед російською. Угоду, розраховану на 12 років, про реструктуризацію українського боргу за російський ґаз уряди України і Росії підписали 4 жовтня 2001 року. Згідно з договором, „Нафтоґаз України" випустила корпоративні еврооблігації на суму 1 млрд. 401 млн. дол. Ці еврооблігації „Нафтоґаз України" мав передати „Ґазпромові" ще в лютому 2002 року і був готовий це зробити, однак російська сторона відкладала це, покликуючись на свої „внутрішні проблеми".

За матеріялами ЗМІ

15 квітня у Києві при проведенні будівельних робіт у центрі міста робітники знайшли підозрілий предмет, який виявився 82-міліметровою мінометною міною радянського виробництва часів Другої світової війни. Група піротехніків знайшла ще 8 мін, що були вивезені і знищені. *Фото: УНІАН*

АМЕРИКА І СВІТ

В Росії - нафтовий гігант

МОСКВА. – Дві найбільші у Росії нафтові компанії 22 квітня оголосили про своє злиття, в результаті якого виникне одна з найбільших нафтових компаній у світі. У спільній заяві ці дві компанії – „Юкос" та „Сібнєфть" – заявили, що „Юкос" заплатить три мільярди долярів за початковий двадцятивідсотковий пакет акцій „Сібнєфті". Пізніше „Юкос" придбає решту акцій іншої компанії шляхом обміну їх на акції нової компанії. Управління новою компанією здійснюватиме керівник „Юкосу" Михайло Ходорковський. Нова компанія стане найбільшою в Росії і четвертою завбільшки в світі серед приватних фірм. Новій компанії будуть належати шість великих нафтопереробних заводів у Росії та один – у Литві. Також вона контролюватиме 2,500 брнзинових станцій.

КНДР та США сіли за стіл переговорів

ПЕКІН. – Офіційні представники Китаю, Північної Кореї (КНДР) та Сполучених Штатів розпочали 23 квітня переговори з питання збройної програми Північної Кореї. Це дало найпершу можливістю для США та Північної Кореї безпосередньо сісти за стіл переговорів відтоді, як у жовтні минулого року Пхеньян визнав, що працює над програмою збагачення урану, який може бути придатним для вироблення ядерної зброї. На початку квітня влада КНДР скасувала заплянoвані раніше дискусії з Південною Кореєю на міністерському рівні, – після того, як Сеул вирішив спрямувати свої небойові підрозділи на допомогу американо-британській коаліції в Іраку. Також Північна Корея заявила, що успішно готується до переробки стрижнів ядерного палива, що дозволить отримати плютоній, придатний для ядерної зброї. Американські мовні фахівці кажуть, що переклад заяви, оприлюдненої минулого тижня, де йшлося про початок переробки паливних стрижнів, був неправильним, і переробка не почалася, а тільки готується.

Сусіди Іраку обговорили майбутнє

РІЯДГ, Савдійська Арабія. – Міністри закордоних справ країн-сусідів Іраку зустрілися 18 квітня на запрошення Савдійської Арабії, щоб обговорити вплив війни на реґіон, відбудову Іраку та перспективи нової адміністрації у Багдаді. Стурбованість держав-сусідів викликає, можливість тривалої окупації Іраку. Ця зустріч – перша реґіональна нарада на такому рівні від часу війни. Головна стурбованість учасників зустрічі пов'язана з потенційним етнічним та релігійним поділом Іраку та - можливістю тривалої американо-британскої окупації країни. Єгипет та Іран уже заявили, що вони не визнають уряду, призначеного окупаційними військами.

Північноірляндська поліція співпрацювала із бойовиками

ЛОНДОН. – 17 квітня оприлюднено звіт стосовно звинувачень про співпрацю у 80-их роках поліції і таємних аґентів у Північній Ірляндії з протестантськими бойовиками, причетними до вбивств католицьких активістів. Звіт найвищого поліційного чину Британії Джона Стівенса свідчить, що така співпраця мала місце. Внаслідок проведеного розслідування принаймні в 20 випадках передано документи для можливого судового переслідування службовців британських правоохоронних органів. Найвідоміший випадок – справа католицького правника Патріка Фінукейна, застреленого на очах його родини 1989 року.

Поранених дітей Іраку лікуватимуть в країнах Европи

ПАРИЖ. – Европейська Комісія організує повітряний міст для перевезення поранених дітей з Іраку в лікарні европейських країн. Як повідомив 17 квітня голова Еврокомісії Романо Проді, пропозицію підтримали всі члени ЕС. В акції візьмуть участь Комітет міжнародного Червоного хреста і гуманітарні організації. Президент Франції Жак Ширак заявив, що повітряний міст буде здійснюватися в співпраці зі США і Великою Британією.

У Москві застрелено провідного ліберального політика

МОСКВА. – Російське телебачення 17 квітня повідомило, що Серґієві Юшенкові вистрелили в груди кілька разів поблизу його помешкання і він помер від ран. С. Юшенков був депутатом парляменту і ключовою постаттю в партії „Ліберальна Росія", яка провадила кампанію за права людини і проти війни у Чечні. Він вже другий член тієї партії, застрелений упродовж року.

За матеріялами ЗМІ

Ірак на шляху...

(Закінчення зі стор. 1)

обіцяє, що американська присутність не буде довгою.

Тим часом взято у полон ще одного зі соратників Садама Гусейна – Мохамада Гамзу аль Зубайді. Він член всевладної Ради революційного командування Іраку, командувач військ у центрі країни та екс-прем'єр, зазначений під номером 18 у списку 55-ти членів іракського керівництва, яких розшукує влада США. М. Зубайді відіграв провідну ролю у жорстокому придушенні повстання шиїтів на півдні Іраку в 1991 році. Він був схоплений 21 квітня в місті Гіллаг, сто кілометрів від Багдаду, бійцями Сил визволення Іраку і переданий американським військовим. Крім того, представники Іракського національного конґресу заявили про затримання зятя С. Гусейна – Джамаля Мустафи Султана. Цей іракський опозиційний рух обіцяє незабаром передати його Сполученим Штатам. „Він є першим близьким родичем Садама, якого вдалося схопити", – повідомили представники конґресу. Вони також сказали, що переконали Мустафу Султана повернутися до Багдаду зі Сирії та здатися. М. Султан належить до списку 55 чільних іракських діячів, яких активно розшукують США. У переліку зазначено й прізвище колишнього міністра науки й освіти Іраку Абделя Халіка Абделя Гафура – його теж затримали сили коаліції. Поліція заарештувала Гікмата Мізбана Ібрагіма ал-Азаві, колишнього іракського міністра фінансів. Хала Хадр ал-Салагат, член палестинського терористичного угрупування„Абу Нідаль", здався військовій владі у Багдаді. Також сам здався Емад Гусайн Абдула ал-Ані, головний іракський науковець, що у 1980-их роках допоміг у створенні смертельної речовини „VX". Вранці 17 квітня у Багдаді схопили Барзана Ібрагіма аль-Тікріті, зведеного брата Садама Гусейна колишнього керівника іракської розвідки. Він у зґаданому американському списку найбільш розшукуваних іракців перебуває на 52 місці. Проте американці вважають, що він може надати інформацію про внутрішні справи іракського режиму. Правозахисні групи звинувачують Барзана Ібрагіма аль-Тікріті в злочинах, в тому числі – в особистій участі у вбивствах і тортурах.

Несподівано 18 квітня два сержанти морської піхоти США знайшли під Багдадом 650 млн. долярів, що належать С. Гусейнові. Вояки їхали у своєму джипі через передмістя і „несподівано натрапили" на якийсь загадковий будинок, зірвавши пльомбу на дверях, відчинили їх, розібрали барикаду та знайшли 40 алюмінієвих контейнерів, якими був заповнений підвал будинку. Військові знайшли 40 пачок новеньких стодолярових купюр. У кожному пакунку було по 100 тис. долярів, тобто по 4 млн. у скриньці. А в сорока скриньках з валютою – близько 160 млн. дол. Окрім цього, в сусідньому будинку, де жили високопосадовці з партії „Баас" і Республіканської ґвардії, морські піхотинці знайшли ще 40 ящиків валюти – приблизно ще 160 млн. дол. Інакше кажучи, за декілька хвилин вони „збагатилися" на 320 млн. доларів. Зроблене 18 квітня відкриття спонукало військових до активних пошуків. Обстеживши ще дві будівлі, вояки виявили 84 скринки з банкнотами – приблизно 336 млн. Таким чином, якщо підсумувати всі дані, американці за ніч „назбирали" 650 млн. доларів готівкою. Тепер зусилля американців зосереджені на тому, щоб врятувати знайдені мільйони від грабіжників. Написи „Національний банк Йорданії" дають підстави припускати, що ці гроші можуть бути платежами Йорданії за постачання в країну іракської нафти, оминаючи санкції ООН.

Одночасно населення Іраку вершить правосуддя над колишніми керівниками країни. Зокрема впродовж останніх трьох днів страчено 14 колишніх аґентів партії „Баас" в місті Кіркук. Розправу чинять члени родин, які постраждали від колишнього режиму. Влада провела широкомаштабну акцію з встановлення й арешту винних, аби запобігти надалі розправам й сутичкам між місцевими групами і племенами.

У повоєнному хаосі – розторощена економіка, банки, підприємства і крамниці пограбовані. Існує обмаль фільтрованої води. Знищено або покрадено вантажники збирання сміття. Немає будь-яких санітарних засобів. Непрацездатна більшість телефонічної системи. Половина лікарень закрита, а інші не мають ліків і обладнання. Цілковито розпалася система громадських послуг, більшість шкіл закрито, а публічна мережа транспорту – у мертвому застої.

Іракці з одної сторони хочуть, щоб американці відновили все і привели до порядку , а з іншої – прагнуть, щоб вони якнайшвидше залишили їхню країну. Взявши все до уваги, не виглядає, щоб бажання іракців здійснилося найближчим часом. Американська фірма „Бехтел" отримала контракт відбудови, який зобов'язує відбудувати летовища, шляхи, залізниці, школи, лікарні, електричні станції, системи постачання води, зрощування та інше. Все це буде коштовним – 25 до 100 блн. дол. Вашинґтон сподівається, що іракська нафта заплатить за значну частину праці.

Х.В. - Ф.

Про нашу історичну пам'ять: лист до поляків і українців

Славнозвісна книжка „Поневолений розум" Чеслава Мілоша відкривається епіграфом, якого не можна забути:

„Коли двоє сперечаються й один має справді 55 відсотків рації, то дуже добре і нема чого рипатися. А як хто має 60 відсотків? Це чудово, це велике щастя, і хай він Господові Богу дякує. А що казати про 75 відсотків рації? Мудрі люди кажуть, що то дуже підозріло. Ну а що про 100 відсотків? Той, хто каже що він має сто відсотків рації, – паскудний ґвалтівник, страшний злодюга, найбільший лайдак.

Старий Гебрей (хасид) з Прикарпаття"

Слава Богу, ми вийшли з пекельних випробовувань і диявольських спокус XX століття ще зі здатністю чесного судження. У найважчі хвилини ми апелюємо до Абсолюту і до свого сумління.

Моя пам'ять сягає подій часу Другої світової війни, і в морально психологічному сенсі я був їх учасником – у маштабах села на Волині. Я пам'ятаю розстріл єврейського населення. Пам'ятаю збройні сутички з німцями і їхні каральні експедиції. Пам'ятаю зіткнення з поляками із совєтськими партизанами.

Усі ці події мають різний характер.

В очах українців Волині розстріл єврейського населення був абсолютним злочином. Збройні сутички з німцями були війною проти окупанта. Зіткнення з поляками в ролі поліцаїв були бідою і нещастям людей, змушених служити чужим. Зіткнення з совєтськими партизанами мали характер антагонізму.

Звичайно, польська влада на довоєнній Волині була чужою. Польський костел був чужою святинею, але християнською. Поляк був сусідом, з яким була вічна суперечка, але й вічна спілка. А проте державне (не партизанське!) нищення сотень українських храмів у 1938 році створювало страшні прецеденти...

Дуже правдиво передав дух наших національних стосунків Шевченко в період заслання:

Подай же руку козакові
І серце чистеє подай,
І знову іменем Христовим
Вознобновим наш тихий рай.

До речі, більшість поляків не знає його ранньої поеми „Гайдамаки" і не відрізняє картин гайдамацької помсти і благань поета припинити помсту. А слово великого поета – назавжди.

Про це треба говорити, бо в час війни в середині XX ст. знов повторилося те саме. „Відплатні акції" з обидвох сторін були злочинними і найжорстокішими, але в основі їх не було принципової засади.

В 1943 році в моєму селі Сільце Горохівського повіту загін УПА зробив засідку на німців. Противник втратив 18 чоловік. Через тиждень німецький каральний загін в супроводі бронемашин спалив село разом з кількома людьми, які не втекли.

Коли пішла чутка, що в засідці загинули не німці, а поляки, у всіх було розчарування. Не тому, що жаліли поляків, а тому, що це не ворог, і не варто було робити засідку.

Звичайно, УПА мало співчуття і підтримку населення. Але знищення сусіднього польського села Загаї абсолютно не мало підтримки українського населення. Жоден з вояків УПА не признався своїм батькам, що брав участь в Загаях. А станичний УПА (звичайно, член ОУН) переховував у себе польську сім'ю, і це було відомо. Подібні факти свідчать про імпульсивний характер подібних акцій, які рухались невідомою силою і були болісними для обидвох сторін. З боку українського населення вони морально засуджувались, а отже, засуджувались і учасниками УПА.

Звичайно, окупаційна влада була зацікавлена в таких акціях і провокувала їх. Ще більше були зацікавлені більшовицькі розвідники, які проникали в Провід УПА зі стратегічними завданнями. Згадаймо, що убивця Євгена Коновальця Судоплатов був „своїм" у Проводі. Але очевидно, що знаряддям акцій були націоналістичні фанатики з гаслом „Україна для українців", „Геть москалів, жидів і ляхів" і т. п. Під час війни розважливих не слухають.

Жорстока несправедливість стосовно запідозрених своїх йшла в парі зі сліпою жорстокістю щодо чужих українському рухові, і все це прикривалося патріотизмом і виправдовувалось законом війни.

Сьогодні не можна знайти документальних свідчень чи постанов Проводу щодо польського населення. Доводиться робити висновки з аналізи всієї сукупности обставин. Але свідчення про моральну атмосферу є дуже важливими для кваліфікації подій, які в окремих проявах мали тоталітарний характер. Які б не були дії поляків на Волині в ті роки, ми, історичні спадкоємці, просимо вибачення за „відплатні акції" з боку УПА.

Спроби будь-якої зі сторін нагромаджувати і перебільшувати кількість невинних жертв є виявом людської слабости. Вони не ведуть до розуміння історичної і фактичної правди, потрібної для спадкоємців.

Винуватці дадуть звіт перед Богом. Але ні українцям, ні полякам не потрібно, щоб винуватці мали своїх спадкоємців і продовжувачів. І тому нам треба уникати емоційних правдоподібностей, що дають поживне середовище для неґативних почуттів. Мужня чесність і суворий суд, передусім до самого себе, дасть нам ґрунт для самоповаги і поваги до закону, що лежить в основі наших спільних духовних вартостей. Дай Боже нам сили в сьогоднішньому розхитаному світі підтримувати один одного в моральній твердості і вірності християнським засадам.

В нашій спільній гіркій історії є більше позитивних зерен, ніж собі уявляємо. По слабкості людській ми схильні говорити тільки про те, що болить. Але спробуймо визбирувати і вирощувати заглушені колесом історії і засипані половою гордині зерна доброти, співчуття і солідарности. То є справжній спадок, залишений нам одважними і мудрими українцями і поляками.

Євген Сверстюк,
президент Українського
ПЕН-клюбу

Успішний аґрарник-за ґратами

Р.Л. Хомяк

КИЇВ. – Леонід Козаченко сидить „в цюпі", точніше – у слідчому ізоляторі. Позавчора він обертався в найвищих сферах державної влади України. Вчора він очолював конфедерацію аграрних фірм України, вів переговори з високими посадовцями у Вашінґтоні. А нині, точніше з останніх днів березня, він – за ґратами, куди його посадила Ґенеральна прокуратура України.

„Sic transit gloria mundi" в сучасній Україні.

Я не знайомий з Леонідом Козаченком, але з інформацій у засобах масової інформації, з текстів листів про Козаченка, які надходять електронною поштою, і з розмов з поінформованими колеґами знаю, що він добрий спеціяліст сільськогосподарської справи в Україні. І ще що він – хлопець з села під Фастовом, Київської области, де й починав свій сільськогосподарський досвід у совєтському радгоспі. Інакше кажучи, він стовідсотковий аґрарник, який протягом своїх 47 літ пройшов від найнижчого щабля цієї кар'єрної драбини до висот міжнародної торгівлі зерном, себто до світової ліґи, де грають тільки високі професіонали. І хоч Леонід Козаченко почав свою аґрарну кар'єру за часів командної системи Совєтського Союзу, яка постійно клигала у цій сфері, дарма що сиділа на кращій землі світу, він швидко збагнув суть ринкової економіки і успішно тягнув аґрарний сектор України в тому напрямі.

Арешт Леоніда Козаченка попередили інформації про те, що цьогорічні озимові посіви майже повністю пропали. Справді, погода цієї зими таки була незвична. Так що урожай 2003 року в Україні не буде щедрий. А це значить, що ціни на хліб можуть підскочити. Може, доведеться купувати зерно за кордоном, як це майже щороку робив пізній Совєтський Союз.

А ціна хліба – це показник, який розуміє кожний, і влада усіх рівнів всіляко намагається втримати його на низькому рівні. Наприклад, Київ, який є абсолютним провідником капіталістичного розвитку в Україні, гордиться тим, що утримує нижчі ціни на хліб, ніж деякі сільськогосподарські реґіони. А це, в свою чергу, призводить до таких явищ, коли окремі „приватні підприємці" закуповують в столиці по 100-200 хлібин і везуть їх в провінцію, щоб перепродати по вищій ціні. Це також капіталізм, але зразка XIX століття.

Тим часом самостійна Україна вже декілька років експортує зерно і по-сучасному конкурує з іншими країнами-експортерами зерна. А аґрарник Леонід Козаченко протягом останніх років був у фокусі хлібної політики, в тому числі і продажу зерна за кордон. То можна б сказати, що він сприяв економіці України, якій так важко пробитись на міжнародні ринки. А його посадили в ізолятор, і серед інших оскаржень було те, що він, мовляв, продав забагато зерна за кордон і за низькими цінами. Так що коли справді доведеться піднести в Україні ціну на хліб, є на кого скинути вину.

Це одна з можливих причин арешту цього аґрарника. Є ще й інші.

Поінформовані журналісти вважають, що ця справа – наслідок чергового перерозподілу майна України. Прозорий вільний ринок не до вподоби керівникам, які звикли вирішувати ціни і доходи в кабінетах, замість на біржі.

Є ще й те, що в Україні не бракує людей – і то так серед чиновників, як і серед народу, яким подобається контроля ресурсів і вони не проти того, щоб влада керувала запасами зерна. Тут пригадується 1995 рік, коли в Київській області погано вродили яблуні. Телевізійні новини показували, як цілі групи чиновників в краватках виїжджали з Києва в села і дорікали колгоспним керівникам – мовляв, вони не попередили Київ про поганий урожай. Це так, щоб знайти винного, коли міщани нарікатимуть на брак яблук. Яблук таки не бракувало того року в Києві; з'явилися молдавські й угорські. Але, мабуть, не один киянин думав тоді, що вища ціна на яблука – це провина фермерів, які не попередили чиновників про можливість поганого урожаю.

Чи винен Леонід Козаченко в тому, що хліб може подорожчати, має вирішити суд. Тим часом на його захист надійшло чимало заяв, переважно з західніх джерел, які його знали і з яким співпрацювали. Але й група журналістів українських ЗМІ, які пишуть на сільськогосподарські теми, звернулись листом до Президента Леоніда Кучми про те, що оскарження проти Козаченка – абсурдні. (Президент, у свою чергу, доручив Головному прокуруророві Святославові Піскуну взяти особисту контролю над справою Козаченка.)

Дивує те, що людина того профілю під час слідства сидить в тюрмі. Невже не можна випустити його під заставу? На жаль, в Україні такі середньовічні методи вважаються нормою. Два роки тому Юлію Тимошенко тримали у в'язниці з місяць, а ще раніше – підприємця Михайла Бродського тримали за ґратами понад місяць. Він вийшов щойно тоді, коли виграв вибори до Верховної Ради і одержав імунітет народного обранця.

Мені казав один юрист, що коли арештували Бродського, в українському законодавстві ще не було можливости випустити його з-під варти на заставу, але коли сиділа Тимошенко, закон про заставу вже діяв. Прокуратура вважає, що на волі запідозрені будуть перешкоджати у веденні слідства. Коли я це пишу, група депутатів Верховної Ради звернулась до прокуратури, щоб та випустила Леоніда Козаченка на їхню поруку. Подібні пропозиції надходили від депутатів і у випадку Юлії Тимошенко, але й тоді Генеральна прокуратура не поступилась. Її звільнив суддя, який потім сам опинився в халепі.

Про зміни ролі Генеральної прокуратури вже чимало сказано у Верховній Раді, але покищо вона діє за старими, випробуваними совєтськими методами. Це ще один елемент, який чекає своєї черги на шляху до встановлення громадянського суспільства в Україні. Але ні за день, ні за 12 років Риму не збудуєш.

Чому більшість американців підтримувала цю війну?

Чому більшість американців підтримувала цю війну? Читачі відразу здогадаються, що сенс винесеного в заголовок запитання тримається на протиставленні: деякі країни, европейські та азійські, висловилися проти війни в Іраку. Наприклад, Росія і Китай. В Москві перед будинком Посольства США десятки тисяч демонстрантів вигукували „миролюбні" антиамериканські гасла ще й у той день, коли коаліційні війська, остаточно зламавши збройний опір садамівської гвардії, частіше годували і лікували іракців, ніж стріляли. Чому ж різні суспільства так по-різному поставилися до збройного варіянту повалення садамівського режиму? Певна річ, тут можна і треба дещо скинути на політику Москви, Пекіну чи Парижу, пов'язану з конкретними економічними інтересами, а також на офіційну пропаганду, яка легко може здійняти хвилі в склянці води. Або на навмисну непоінформованість чи поінформованість тенденційну, пофальшовану. В посткомуністичних країнах це ще й сьогодні так: як треба, щоб люди вийшли на вулицю і щось прокричали, то вони вийдуть. Коли Путін нещодавно приїжджав до Києва і треба було задемонструвати „неймовірну радість" столичного люду з того приводу, то студентів застерегли, що коли не вийдуть зустрічати Путіна, не дістануть стипендії.

І все ж головна різниця у ставленні до іракської війни – набагато глибша, сміло можемо назвати її психологічною, тобто зумовленою уявленнями і переконаннями, котрі формувалися в певних суспільних умовах протягом довгого часу. Піддані російської імперії, як царської, так і совєтської, військової і експансіоністської за своєю сутністю, від покоління до покоління виростали в умовах несполучности і ворожости цих двох світів – держави і народу. Люди були або гарматним м'ясом у несправедливих, загарбницьких війнах, або жертвами своїх же тиранів. Тому в очах простих членів суспільства, котре ще не обтрусило зі своїх черевиків тоталітарного пилу, війна – це завжди погано, завжди зло.

Американці мають інакшу історію й інакшу психологію. Вони в себе вдома не стерпіли б ніякої несправедливости і кривди, і так само не терплять цього поза своєю країною. Якщо для китайців і росіян є звичною справою, коли деспот проливає кров своїх громадян, то для американців це – поза нормою, суперечить їй. І той факт, що іракці жили у безправ'ї, в голоді, що Садам по-сталінськи нищив людей сотнями тисяч, дало цей вповні очікуваний результат: переважна більшість американців підтримала збройну акцію проти Садама Гусейна. Згідно з опитуваннями газети „Вашінґтон Пост" і телекомпанії Ей-Бі-Сі, за військовий варіянт розв'язання іракської кризи висловилися вісім американців з кожного десятка опитаних. Дослідження Інституту Гелапа, здійснене на другому тижні війни, виявило, що Дж. Буша підтримують 79 відсотків опитаних. Бо це була підтримка не війни, не вбивств, а гуманної місії коаліційних військ, це підтримка проєкту визволення іракського народу з довготривалих злиднів і горя. Американське суспільство не помилилося в цьому своєму наставленні, адже разом з танками і бойовими літаками на Ірак „наступали" авта з харчами, з медикаментами, з теплою одежею, з шатрами, і все це – з глибокого і щирого співчуття до знедоленого іракського народу.

І добре, що на світі зберігся цей американський підхід до справи – підхід, котрий випливає з людських сердець, з почуття справедливости, з небайдужости до того, що діється в світі. Там, де цього почуття нема, де панує словесна казуїстика, де точаться холоднокровні торги, як, наприклад, дотепер було в ООН, там ясного, підпорядкованого високій меті рішення очікувати годі.

СВОБОДА
Пам'ятаймо про Україну!
Видає Український Народний Союз · SVOBODA · Published by the Ukrainian National Association
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays
by the Ukrainian National Association, Inc.
at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510, UNA Fax: (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280,
2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу
$45.00 річно, на півроку - $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00.
Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор – Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич,
Левко Хмельковський, Петро Часто.

Адміністрація „Свободи"
Адміністратор Володимир Гончарик (973) 292-9800 (доД. 3041)
Керівник відділу оголошень
Марійка Осціславська (973) 292-9800 (доД. 3040)
Передплата – Марійка Пенджола (973) 292-9800 (доД. 3042)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про Великодні міркування

Коли пишу ці рядки, ми стоїмо поміж одними і другими святами Великодня, що в цьому році відділені тільки одним тижнем. Здавалося б, це посилює святочні настрої чи, може, їх продовжує – але якось на ділі воно так не є. Можливо, тому що американський світ не визнає тривалости свят і Світлий Понеділок тут – це звичайний робочий день. Можливо, також тому, що Великдень в англосаксонському житті не зв'язаний із ніяким побічним святкуванням, як наприклад, свята Різдва Христового, що тут неодмінно пов'язані із подарунками, які з роками стали головним предметом і головною ціллю святкувань.

Як воно не є – значення Великодня звужується до Богослужби та різного роду привітань весни, як от шукання яєчок для дітей чи „паради капелюхів" на головній вулиці Нью-Йорку.

Для нас, українців, що волею або неволею опинилися на цьому континенті, незалежно від нашої віри, Великдень залишився і повинен доконче залишитися таки найбільшим святом. Хто ж, як не ми, завжди вірив у чудо Воскресіння, у те, що воно приносить щось інше, поруч релігійних почувань? Хто ж, як не ми, завжди вітається привітом „Христос Воскрес!"? І як же часто додаємо глибоке побажання „Воскресне і Україна!"? І як воно не диво, а й сьогодні, коли це наше таке гаряче бажання немов сповнилося – ми далі думаємо про відродження, але справжнє відродження нашої батьківщини. І ми далі пов'язуємо саме свято Воскресіння із відродженням усього гарного, ясного у нашій Україні. І так було завжди у нашому народі, байдуже, під яким окупантом Україна знаходилася. Можливо, що часто це було поєднане із святкуваннями потайки, можливо, що часом обставини не дозволяли „по-нашому" відзначати Воскресіння Христове – але завжди у нас це було і залишиться найбільшим святом року. Таким воно і є для великої кількости нашого населення і в Україні, і на різних-прерізних землях, де кинула його доля. Цьому сприяють церковні відправи у нашому східньому обряді, наші безсмертні гагілки, мистецькі писанки, свячення кошиків, повних пасок і крашанок, та вкінці – традиційне ділення посвяченого яйця із взаємними теплими побажаннями. Як далеке усе це від капелюхової променади 5-ою вулицею в Нью-Йорку...

Саме тими характеристичними для нас святкуваннями Великодня ми не тільки визнаємо його найбільшим нашим святом, але стараємося продовжати таке розуміння Великодня паки і паки. А стверджуючи цю важливість і велич Воскресіння, мусимо продовжувати і далі наші звичаї та наше розуміння значення цього свята і передавати молодшим поколінням – байдуже, де нас кинула доля і де ми перебували вчора, і де будемо сьогодні чи завтра.

У мене на почесному місці на столі пишається прегарна Великодня карточка зі Львова із особистими побажаннями: „З нагоди найбільшого свята року", що їх пересилає людина, яка перебувала на батьківщині усі ці роки. Значить, і там не забувають, що для нас Великдень – найбільше свято року. Дай Боже, щоб згідно із цими побажаннями таким найбільшим святом Великдень залишився для нас, українців, назавжди!

О–КА

Чорна спадщина Чорнобиля

Із заяви УККА з нагоди 17-ліття Чорнобильської трагедії:

26 квітня 1986 року цілий світ дізнався про Україну та український народ – в той час він переживав страшні наслідки найбільшої ядерної катастрофи в історії людства. 17 років тому життя мільйонів людей були безпосередньо заторкнені цим жахливим ядерним лихом. Ми до цих пір рахуємо жертви чорнобильської трагедії.

Немає слів, щоб описати горе, спричинене цією катастрофою. Це був один із злочинів колишнього радянського режиму проти народів, які він поневолив. Мовчання уряду про величезний вибух на четвертому бльоці Чорнобильської атомної електростанції значно поглибило проблему опромінення мільйонів безвинних дітей і дорослих.

Народ України та люди по всьому світі вжахнулися, коли інформації про Чорнобиль стали відомі. Україна пережила багато трагедій, війн, голодоморів, але ця катастрофа є найстрашнішою. Невидимий ворог продовжує руйнувати здоров'я людей, руйнувати майбутнє України. Але українська історія зробила наш народ сильним та навчила його відроджуватися.

Світ житиме з наслідками цієї трагедії протягом тисячоліть. А скільки часу мине, щоб чорнобильська мертва зона знов могла прийняти людей? Тяжко зрозуміти доцільність ядерної технології, котра заподіяла таку шкоду. Але це також дає нам надію, що ми зможемо винайти технологію, яка допоможе позбавитися наслідків чорнобильського вибуху і повернути чорнобильські землі та ріки Прип'ять і Дніпро майбутнім поколінням чистими та здоровими.

Український Конґресовий Комітет Америки (УККА) закликає всіх американців українського походження провести меморіяльні Богослужіння і вшанувати пам'ять безвинних жертв, як також і героїв, що поклали своє життя, щоб обмежити вплив Чорнобильської катастрофи на людство. Ми повинні пам'ятати і шанувати, але не повинні піддатися трагедії. Ми повинні співпрацювати, щоб відновити Україну і решту світу від жахливої рани Чорнобиля. У цю 17-ту річницю, коли ми радісно святкуємо воскресіння Сина Божого, помолімося за жертви чорнобильської ядерної трагедії й відновлення їхнього здоров'я. Єднаймося в спільній боротьбі за оздоровлення української землі.

За Крайову екзекутиву УККА:

Михайло Савків, мол. – президент,
Марійка Дупляк – екзекутивний секретар

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Роздуми на могилі героїв

Минулого року у присілку Луків, поблизу села Йосипівки, поставлено хрест на могилі семи вояків, які загинули в грудні 1947 року в нерівному бою з підрозділом НКВД. Це була бойова група УПА, що охороняла навколишні села від вивезення мешканців Ожидова, Йосипівки, Олеська в Сибір.

Військові припаси і зброя групи зберігалися у присілку Йосипівка-Сидір. Пильнували сховище Василь Заставний та Микола Кишай. Їх зрадив один з мешканців Йосипівки. У нерівному бою 17 грудня 1947 року бойовики підірвали всі припаси разом з 17 енкаведистами, але й самі загинули. Сім вояків, які були в іншій криївці у присілку Луків, теж загинули, крім одного, що був поранений і помер згодом в Олеській тюрмі. Ось їхні імена – Юліян Юрчак, Микола і Лука Бідюки, Василь Яцків, Єфрем Гаврилюк, Павлина Дацків з села Брахівки.

З села Йосипівки понад 80 кращих синів і доньок селян стали до боротьби проти нацистської і більшовицької напасті. Всі вони загинули за волю й незалежність України. Таких сіл і міст в Україні, особливо в західній її частині, дуже багато. Тому тепер прикро чути від деяких депутатів Верховної Ради, що вони й досі вагаються визнати вояків УПА й Першої Дивізії УНА воюючою стороною України з належними їм правами й почестями оборонців батьківщини.

Недавно Олександер Мороз, промовляючи у справі УПА, виявив своє незнання її бойової ролі в обороні України. Коли б О. Мороз виховувався на рідній, патріотичній літературі, тоді б у нього не було найменших сумнівів, кого слід визнати воюючою стороною в обороні України. Тоді б він послужив інтересам рідного народу, а не його погромників.

У 2004 році відбудуться чергові вибори Президента України. Це буде нагодою для громадян України об'єднатися під синьо-жовтим прапором, під єдиним кличем: „Добро Батьківщини – найвищий закон!", щоб вивести Україну на широку світову площу пошани до нашого народу, як усіми побажану правдиву демократичну українську державу.

Мирон Луцишин,
Фенікс, Арізона

Чому беруть податок з нагороди?

В „Літературній Україні" за 20 березня 2003 р., вміщено запитання: коли нарешті перестануть брати податки з переможців Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика? Дивно, що не всі члени наглядової ради конкурсу поставили підписи у зверненні з цього питання до голови Верховної Ради України Володимира Литвина.

Міністерство освіти пишається, що провело три міжнародні конкурси з української мови, на які держава не видала, мабуть, жодної гривні. Понад 200 меценатів дали кошти на цей конкурс. В такому разі усі фінансові заходи мали бути зроблені заздалегідь, щоб не ображати малолітніх у формі податку.

Міністерство освіти і науки України спільно з міністерством економіки та з питань європейської інтеґрації України, міністерством юстиції України, державною податковою адміністрацією України розглянуло питання щодо оподаткування грошових нагород, які отримують переможці конкурсу з української мови, і встановило, що кожен громадянин зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і в розмірах, встановлених чинним законодавством.

Це сміх, що так багато міністерств працювало над такою простою справою. Чи не можуть ці бюрократи зрозуміти, що цей закон стосується працюючого населення, а не дітей. Мабуть, чиновників турбує, що ці діти вчать українську мову!

Коли Президент України на другому конкурсі вручав нагороди переможцям, ми чекали, що й він створить Президентську фундацію на підтримку української мови, яка так потерпіла від Москви. Цього не сталося, вищезгадані міністерства не мають, ніякої сили, і не можуть вирішити таку просту справу. Якщо супротивники державної мови очікують, що діяспора розчарується і перестане спонзорувати конкурси з української мови, то вони дуже помиляються, бо Україна є вільна держава, а народ – вічний. Звертаємося до вас: схаменіться і звільніть талановитих дітей від несправедливих оподаткувань і перепросіть їх за ваші немудрі вчинки.

Михайло Гоян,
Австралія

Ще раз про пам'ятники і воду

З задоволенням читаю статті Р. Л. Хом'яка, тож і прочитала його репортаж зі Львова „Пам'ятники замість води". Вода у Львові є, але необхідна реконструкція і ремонт водогінної мережі, яка вимагає значних коштів. Якщо значно підвищити ціну на воду, то це болюче вдарить по найбідніших. Люди і так ледве зводять кінці з кінцями. Особливо важко було б пенсіонерам і сім'ям з малими дітьми. Тому міська Рада відмовилась від позики, бо легше буде відремонтувати систему водопостачання власними силами, хоч це довше триватиме. До речі, ще за радянських часів старалися вирішити справу водопостачання Львова, провівши водогін від ріки Стрий, але проблему не вирішили.

Р. Хом'як пише, що „батьки" нашого міста виросли в „безжурній совєтській системі". Видно, що він не жив у цій системі, що може так говорити. Ми добре відчули цю систему на власній шкірі. Ми дуже добре розуміємо, чому міська Рада Львова засумнівалася, бо ж платити за позику будуть незаможні люди. Тому й шукають іншого способу вирішення цього питання.

Стосовно пам'ятників, які будують у Львові, то в Україні є багато пам'ятників різним зайдам, чужим володарям, які здебільшого були катами народу. Чи ж ми не маємо своєї історії? Не маємо своїх героїв, борців за волю? То чи ж наші люди не можуть поставити пам'ятники жертвам голодомору і молитися біля них? Чи молоде подружжя, яке візьме з собою дітей і піде на прохід вулицями Львова у вихідний день, не скаже дитині: „Дивись, оце наш король Данило, а оце – наш Михайло Грушевський, Іван Франко, які жили і працювали для України". Чи, може, не треба було відбудовувати Золотоверхий Михайлівський чи Успенський собори в Україні в Києві? За ці гроші можна було б залатати інші „дірки". А їх таки багато. Але убогий Львів і його мешканці думають про пам'ятники, будують церкви. До води і хліба потрібна ще й духовна пожива. Якщо не буде у нас пошани до свого, не відродиться наша духовність, ніхто з чужинців не пошанує нас.

Марія Дністренко,
Савтерн Стейшен, Н. Й.

Подаю адресу для пожертв

У „Свободі" за 4 квітня прочитала листа голови Хмельницького обласного товариства „Просвіта" Віталія Мацька, в якому він скромно згадує про їхні труднощі в праці та закликає допомогти їм придбати своє приміщення. Я є щоденним свідком просто таки надлюдських зусиль „Просвіти" міста Хмельницького, а зокрема В. Мацька, якими вони досягають успіхів на українській ниві. Їхні успіхи були б ще більшими, якби вони мали своє приміщення, бо уже одинадцятий рік туляться по наймах.

У своєму листі до „Свободи" В. Мацько запропонував свою адресу в Україні, але для пожертв з-за кордону вона непрактична, тому прошу виписувати пожертви на: „St. Olha Sisterhood, St Andrew Cathedral" та висилати на адресу: „St. Olha Sisterhood", c/o O. Matula, 8600 Buckhannon Drive, Potomac, MD 20854-3505, USA. Кожна пожертва є звільнена від податку і буде письмово посвідчена Сестрицтвом.

Ганна Кошай
США-Україна

Подарували передплату на „Свободу"

Висилаю вартість передплати для українських товариств в російських містах Хабаровську, Петропавловську-Камчатському і української школи ім. Грушевського в Тбілісі, Грузія. Дуже хочу, щоб нашу газету читало якомога більше українців у світі..

Марія Данилів, Філядельфія

* * *

Хочу подарувати передплату на вашу чудово редаґовану газету „Свободу" для мого доброго друга о. Олександра Пошивайка з Пенсильванії. Це мій Великодній дарунок йому. Робіть газету цікавою для усіх в Україні!

Іван Кучеренко, Ліверпул, Н. Й.

* * *

Від редакції: Дякуємо усім читачам, які дарують передплату на „Свободу" знайомим і незнайомим людям в Україні і за її межами. Цими дарунками ви допомагаєте у поширенні відомостей з українського життя і у розвиткові національної свідомости в усіх куточках світу.

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Сергій Наливайко

Довкілля Союзівки оновлюється

КЕРГОНКСОН, Н. Й. – „Це був прегарний день! – ствердив Віктор Цимбал, один із добровольців у справі відновлення Союзівки. – Така краса! Це справді один із дарованих Богом днів". Віктор разом із 40 іншими добровольцями приїхав на Союзівку 12 квітня, щоб допомогти очистити стежки довкруги оселі. Відновлення лісових стежинок довкруги оселі – це новий задум ентузіястів Союзівки, щоб зробити її привабливішою і догіднішою для мандрівок та відвідин близьких водоспадів. Хоч праця того дня тижня була під опікою нового директора Союзівки Нестора Паславського, докладно випрацював її плян доброволець Сергій Наливайко. Він розповів: „Ми пробуємо зробити довкруги Союзівки петлю із стежинок, що матиме довжину дещо понад милю. Цього кінця тижня ми вичистили стежинку на пів милі, почавши її біля „Січі" і йдучи у сторону водоспадів. Вузька, заросла стежинка тепер вже чиста і має ширину 4 стіп. При тому ми забрали з-під ніг багато великих каменів і в цей спосіб куди легше мандрувати до водоспадів".

Як повідомив Сергій, до помочі в цій праці наспіли люди з великим досвідом і з новими ідеями. Між ними були вишколені мандрівники, завзяті велосипедисти, любителі природи і симпатики Союзівки. Серед них – і Михайло Федірко, який був на відкритті Союзівки і привіз зі собою світлини, як також історію Союзівки, якою поділився з присутніми.

Прегарна погода і повна захвату праця добровольців, з яких багато привезло свої лопати, пили і сокири, дозволила здійснити куди більше, як сподівалися.

Тепер стежинка позначена жовтими стрічками, але адміністрація має надію невдовзі поставити на відновлених стежинках широко відомий знак Союзівки – з гуцулом з трембітою, та виготовити мапи для відвідувачів.

Після цілоденної важкої праці усі добровольці були запрошені на „барбек'ю". В. Кушнір, власник крамниці „New England Meats", який приїхав як доброволець чистити стежки Союзівки, дарував харчі для „барбек'ю".

Учасники були вдоволені із добре виконаної праці, але вона ще не закінчена і тому заплановано додаткові дні для її продовження.

І.Я.

Тиміш Гнатейко

Добровольці–мандрівники під час очищення оселі.

Нестор Паславський біля Зеленого ставка.

Серед шанувальників Союзівки – справа – Михайло Федірко, який був присутній на відкритті нашої оселі понад 50 років тому, внизу – наймолодші мандрівники, котрі, маємо надію, будуть відвідувати Союзівку також впродовж 50 років. Зліва – касир УНСоюзу Рома Лісович відновлює улюблений символ Союзівки – постать гуцула з трембітою.

Фото: В. Цимбал, В. Прусановський

Ґеньо Кручовий

Пласт в Україні швидко розвивається

Організації Пласту в Україні

ЛЬВІВ. – Крайова пластова організація поширена нині у 21 з 25 областей України. Успішно діють Закарпатська, Кіровоградська, Тернопільська, Рівненська, Волинська, Кримська округи. Особливо активні Львівська та Івано-Франківська обласні організації, а на сході – Донеччина. Разом з тим, у Сумській, Херсонській, Запорізькій, Миколаївській, Черкаській та Чернігівській областях Пласт і надалі залишається у зародковому стані.

Найкращим прикладом у пластовій праці залишається Львівщина, де обласна організація нараховує 3 тис. членів, об'єднаних у 24 осередках. Є тут і дві паланки – Городоцька та Яворівська. Це районні об'єднання, які виникли внаслідок нововведень у структурі Пласту. Загалом в Україні діє 114 осередків. Частина з них – це чисельні з відгалуженим виховним процесом станиці. Але також є й новоутворені, як, наприклад, у Сєвєродонецьку Луганської области, де зареєстровано один юнацький гурток. Координація пластової праці ведеться одночасно з двох центрів у Києві та Львові.

З часу відродження Пласту в Україні (1989 рік) через виховну систему організації пройшло 12 тис. осіб. Сьогодні цей молодіжний рух об'єднує 10 тис. членів. Кількість новаків і юнацтва у 7 разів перевищує чисельність дорослих осіб – виховників. Для юнацтва виховними програмами передбачено здобуття щоразу вищих за рівнем ступенів. Отож найперший (учасника) вже отримали 5 тис. осіб, другий (розвідувача) – 600 осіб і найвищий (вірлиці-скоба) – 140 юних пластунів та пластунок. Меншою за схожими показниками та чисельністю є новацька вікова група (хлопчики і дівчатка від 6 до 12 років). Але додає оптимізму те, що спостерігається тенденція зросту новацьких частин, зокрема в осередках центральних та східних областей.

Для старших за віком пластунів – виховників – передбачено низку вишколів. На крайових вишколах вже побували 497 осіб, подібні вишколи для роботи із юнацтвом пройшли 1346 пластунів і пластунок. Окрім цього, від 1990 до 2002 року було проведено 360 вишколів попередньої пластової підготовки, на яких ознайомилися з Пластом і пластовою методою виховання 21600 зацікавлених. У Пласті сформовано потужну кадру виховників. В уладі Пластового юнацтва на громадських засадах працює 1000 професійно підготовлених виховників, в уладі Пластового новацтва – 500 виховників.

Чи не найбільшу частку у пластовій самовиховній методі складає життя серед природи. Перші пластові табори було проведено вже у 1990 році. На сьогодні їх відбулося 576, які охопили 28800 дітей.

Однак Пласт в Україні ще потребує підтримки. Відчутно надає її фонд Начального Пластуна. На його адресу можна пересилати датки: „Plast Conference", FNP, c/o Dr. G.Slusarchuk, 67 Bayberry Drive, Monroe, NY, 10950 – 5607, USA. Тел.: (845) 782 – 0977. Усі зібрані кошти будуть передані на потреби Пласту в Україні.

Юрій Леськів

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

УККА свідчить на конґресовому слуханні

ВАШІНҐТОН. – 2 квітня президент Українського Конґресового Комітету Америки (УККА) Михайло Савків, мол. свідчив від імені УККА перед підкомітетом Закордонних операцій, фінансування експорту та причетних програм Комітету асиґнувань Палати представників Конґресу США щодо закордонної допомоги США Україні у 2004 фінансовому році.

Президент УККА схарактеризував програми закордонної допомоги США як такі, що „підвищують ролю американського проводу у підтримці ринкових та демократичних реформ по всьому світі".

М. Савків підкреслив економічні та законодавчі успіхи, яких досягла Україна за 11 років незалежности, описав ключові аспекти для продовження її успішного розвитку в цих напрямках.

М. Савків звернув увагу членів Підкомітету на позицію України на міжнародній арені, її участь у вирішенні декількох етнічних конфліктів в сусідніх країнах в ролі миротворчої сили та стабілізаційного фактору, а також активну участь в ГУУАМ, створеному для захисту причорноморських країн. М. Савків визнав, що президентські вибори у 2004 році будуть вирішальними і визначать дальший курс України, а також швидкість демократичних реформ. Ці вибори мають велике значення і їхні висліди вирішуватимуть долю України, тому в інтересах США є взяти участь у цій кампанії та забезпечити їхню свободу, чесність та демократичність.

Українська громада в США вважає, що демонстрація добрих намірів щодо народу України донесе ноту справжнього зацікавлення США в долі України та добробуті нашого стратегічного партнера в Центральній Европі.

Український Конґресовий Комітет Америки настійно радив, щоб Агентство міжнародного розвитку США (USAID) та інші організації, фінансовані урядом США, використовували можливости американських етнічних організацій для втілення програм допомоги Україні.

М. Савків подякував членам підкомітету за постійну увагу до подій в Україні і сказав: „Неможливо заперечувати того, що проблеми в Україні існують.

Участь Західнього світу, а особливо США, є необхідною для підтримання стабільности та продовження реформ в Україні та реґіоні. Стратегічне партнерство, яке існує між США та Україною, дозволяє Україні продовжувати та прискорювати реформи".

УККА

Клівлендська кредитівка: нові досягнення і довір'я громади

ПАРМА, Огайо. – В неділю, 30 березня, в залі парафії Покрова Пресвятої Богородиці в Пармі відбулися загальні збори Української Федеральної кредитової кооперативи „Самопоміч".

Після відкриття зборів д-ром Б. Чепаком, молитву в намірі зборів провів о. В. Петрів. Після ствердження правосильности зборів присутні вшанували пам'ять померлих в минулому році членів.

Привіт зборам склав мгр. В. Ліщинецький – від УЗО, а інж. І. Федоришин – від Товариства „Самопоміч".

Збори затвердили склад Номінаційної комісії, яку запропонувала дирекція. Протокол з попередніх зборів прийняли без поправок.

За минулорічну каденцію дирекції звітували її голова д-р Б. Чепак і управитель кредитівки д-р О. Ліщинецький. Праця дирекції була сконцентрована над розбудовою будинку кредитівки, що має завершитися в травні ц. р.

Нове приміщення подвоїть придатну площу, а виглядом буде гордістю нашої громади, за що признаня належить архітекторові Д. Кульчицькому.

В 2002 році активи кредитівки зросли на 5.3 відс. до 65,162,107 мільйонів дол., резерва зросла до 10.15 відс. і становить 8,093,159.00 дол., членство зросло на 82 нових членів. Кредитівка пожертвувала 20,800 дол. на різні потреби громади.

Ці досягнення сталися в часі, коли економія ішла вниз. Інвестиції кредитівки вкладені в сертифікати і короткочасові державні фінансові зобов'язання. Кредитовий комітет з його головою Б. Кичуном розглянув 314 прохань і признав позику на суму 15,191.018 дол.

Голова Контрольної комісії С. Габель ствердив: всі діловодства відповідають усім вимогам Федеральної адміністрації кредитівок.

Після запитань і дискусій над звітами збори проголосували за список кандидатів до керівних органів, який запропонувала Номінаційна комісія. Бюджет на 2003 рік в сумі 3,310.000 дол., запропонований дирекцією, збори схвалили.

Предсідникові д-рові Чепакові було висловлено признання за ділове проведення зборів. Він подякував усім за співпрацю і запросив присутніх на перекуску.

Євген Бачинський

Стемфордська епархія проводить зібрання на теми жіноцтва

17 травня в семінарії св. Василя у Стемфорді відбудеться зібрання під гаслом „Жінка – образ Божої любови". Головним промовцем запрошено Марію Ганушевську-Гал, яка здобуває богословську освіту в Гарварді, де пише магістерську працю про ролю жінки у Новому Заповіті і в ранній Церкві. Дві години буде виділено на дискусії в групах. Розпочнеться подія Літургією, яку відслужить Владика Василь Лостен, а закінчиться Акафістом до Матері Божої, зі співучастю всіх жінок.

За додатковою інформацією і реєстрацією просимо звертатись до парохів або Стемфордської епархії на адресу:

14 Peveril Road, Stamford, CT 06902. Тел.: (203) 325-2116. Електронна пошта:stamfordeparchy@adcus.com

Шевченкознавча конференція - згідно з доброю традицією

Частина учасників конференції, зліва: М. Знаєнко, П. Михед, О. Ільницький, М. фон Гаґен.

НЬЮ-ЙОРК. – Згідно з доброю традицією, в березні відбулася, заходами НТШ, УВАН, УНІГУ і Гаріманського інституту, наукова конференція шевченкознавства, вже 23-тя з черги.

Конференцію, що проходила 8 березня в приміщенні НТШ-А в Нью-Йорку, відкрила, як господар, д-р Лариса Онишкевич, голова НТШ-А, а програмою вела д-р Мирослава Знаєнко, президент Американської Асоціяції україністів і член Управи НТШ-А.

У багатій програмі вступне слово виголосив проф. Марк фон Гаґен з Гаріманського інституту Колюмбійського університету, який тепер тісно співпрацює із НТШ-А з приводу впровадження української програми, і саме цю співпрацю він наголосив у своєму слові.

Проф. Павло Михед із Ніжинського Педагогічного університету розглядав підстави для окреслення Шевченка як пророка, підкреслюючи це поняття, як прийняте в романтичному періоді XIX сторіччя. Проф. Олег Ільницький із Альбертського університету в Едмонтоні зупинився на одному вислові, так часто вживаному у творчості Великого Кобзаря – „чужі люди", даючи десятки прикладів із творчості поета.

Д-р Іван Бажинов, що тепер стипендист Фулбрайта у Гаріманському інституті, а в Україні працює у Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ, розглядав постать М. Калиновича як невідомої в галузі Шевченкознавства, підозрюючи, що під цим псевдом крилася одна із студенток Медичного інституту в Петербурзі, що в тих роках потайки студіювали українську літературу і мову.

Наталя Слухай із Київського Національного університету не прибула на конференцію, її доповідь прочитала проф. А. Гумецька. Її темою були архетипи художньо-мовної творчости Шевченка.

Останнім доповідачем була проф. Лариса Брюховецька, яка дуже цікаво розповіла про фільми, присвячені постаті Т. Шевченка, та про довгі проміжки часу, у яких не було підсоння для нових фільмів із темою Великого Кобзаря. В 1990 році виринула ідея наукового фільму про життя Т. Шевченка із 12 частин. На жаль, створено лише дев'ять частин, а ідея виготовити його також на відеокасетах, для вжитку в школах, досі не здійснилася.

Наукову конференцію закрив палким словом президент УВАН проф. Олекса Біланюк, закликаючи НТШ-А та його організації в Україні переводити шевченківські конференції по цілій країні на усіх рівнях. Він подякував також усім за високий рівень цієї конференції. Цілу шевченківську конференцію фільмував Славко Новицький, відомий український фільмар, для програми „Вікна в Америку", яку передають в Україну. Перед початком конференції голова НТШ-А д-р Л. Онишкевич представила для цього фільму „Конкорданцію поетичних творів Т. Шевченка".

О. К.

Звітно-виборні збори Кредитової спілки „Самопоміч"

ЧИКАҐО. – 13 квітня відбулись звітно-виборні збори Українсько-американської федеральної кредитової спілки „Самопоміч". Задовго до початку зборів присутні знайомились з новим числом журналу „Кооперативний голос", на сторінках якого була підсумована праця за звітний період.

Короткою вступною промовою збори відкрив президент дирек-ції Михайло Кос, який впродовж 26 років є незмінним членом дирeції.

Михайло Кос запросив до проведення молитви Епископа Іно-кентія Лотоцького.

На трибуні – добре знана в громадії людина, яка 52 роки тому заклала перший камінь у фундамент української каси „Самопоміч" – почесний президент Спілки Омелян Плешкевич, якому сповнюється 95 років. Члени „Самопомочі" і гості, які взяли участь у зборах, тепло привітали ювіляра.

Від імени штату Ілиной Омеляна Плешкевича привітала Марта Папас, яка вручила йому почесну грамоту.

Тепло зустріли присутні на зборах гостя зі Львова о. Бориса Гудзяка - ректора Українського католицького університету. У своєму виступі він подякував „Самопомочі" за сприяння в роботі українських шкіл та релігійних установ.

До учасників зборів із словом привіту звернувся Генеральний консул України в Чикаго Борис Базилевський. Членів Спілки також привітали: від Українського Народного Союзу – Андрій Скиба, від банку „Певність" – д-р Надзикевич, від Катедри св. Миколая – о. Налисник, від Комітету споріднених міст Чикаго – Київ – Віра Єліяшевська, від СУМу ім. Павлушкова – Тарас Дрозд, від СУМу імени Вітковського – д-р Стрільчук, від 8-го відділу ООЧСУ – Іван Павлик, від ЦУКу – Орися Бурдяк, від товариства „Самопоміч" – Шебльовський. На адресу зборів також надійшла низка привітань.

Першим звітував президент дирекції Михайло Кос.

– Наша кредитівка, - сказав він , - здорова і міцна. Цього досягнуто завдяки трьом чинникам. Це, насамперед, завзятість членів фінансової установи, які активно допомагають кредитівці зростати і далі розвиватися. По-друге, відданість наших працівників, яких зараз майже сто осіб. По-третє, праця моїх колег у Раді директорів.

З підсумками праці „Самопомочі" за минулий рік виступив президент установи, виконавчий директор Богдан Ватраль. 23 роки тому він був обраний до Ради директорів і члени цього керівного органу доручили йому виконувати обов'язки управителя каси. За сумлінне виконання своїх обов'язків він відзначений багатьма урядовими та громадськими нагородами.

У звіті він, зокрема, сказав:

– Якщо в 2000 році активи разом склали 365,365,058 дол., то у звітному періоді становили 422,876,762 долярів. А тепер порівняємо ріст власного капіталу за ті самі роки. 2000 рік – 450, 041,218 долярів, 2002 рік – 547,707,856 долярів.

Легко зрозуміти, що кредитівка неухильно розвивається і це дає можливість краще обслуговувати членів Спілки. Кількість членів кооперативного руху неухильно зростає. Нині їх вже понад 20 тисяч.

На закінчення звітної доповіді Б. Ватраль висловив сердечну подяку Раді директорів, яку очолює Михайло Кос, почесному президентові Омеляну Плешкевичу, комітетові у Нью-Джерзі, кредитовому комітетові, контрольній комісії, віцепрезидентам Ігореві Ляшку, Уляні Гриневич, Юрієві Бозьові і Ярославові Завійському, управителям і працівникам кредитівки.

На зборах обрано чотири члени Ради директорів, якими стали Михайло Кос, Ореста Фединяк, Ігор Ляшок та Іван Павлик.

Українсько - американська федеральна спілка „Самопоміч" втілює ідеали кооперації і створює постійну стабільність для української спільноти. Її гасло: „Свій до свого – по своє".

Анатолій Гороховський

Наші дебютантки були представлені...

...у Філядельфії

В суботу, 1 лютого, у приміщенні готелю Парк Гаєт відбувся традиційний, вже 49-ий, баль Філядельфійського відділу Товариства українських інженерів Америки. Цьогорічний баль складався з трьох частин: презентації дебютанток, бенкету і забави при звуках оркестри „Темпо".

Після коктейлю, о год. 7-ій вечора, інж. Методій Борецький, голова Філядельфійського відділу ТУІА, відкрив баль, привітав присутніх гостей і попросив вшанувати однохвилинною мовчанкою сім астронавтів, які цього дня згинули в катастрофі космічного корабля „Коламбія".

Після формального відкриття балю почалася презентація шістьох дебютанток і їх товаришів забави. Ними були Петруся Ксеня Леськів (Андрій Бзовицький), Марійка Ліда Процюк (Марко Богдан Чайківський), Христина Ксеня Краєр (Іван Павло Бобак), Ірина Балицька (Михась Кіндрат-Прат), Дженет Наталія Краєр (Александер Михайлович), Лариса Марія Ставнича (Данило Пелещук). Членами дебютового комітету були: Ярослава Галавай, Христя Гудь, Андрея Калита і Марійка Циган. Дебютанток приготовляла і за них відповідала Ярослава Галавай. Інж. М. Борецький привітав дебютанток від ТУІА, передав привіт від Митрополита Стефана Сороки і формально представив їх присутнім. Допоміжним у приготуванні дебютанток був також майстер церемонії Богдан Мізак.

Після закінчення презентації дебютанток і їх ескортів відбувся бенкет. По бенкеті почалася забава, котра тривала до 2-ої години ранку. Забаву започаткували дебютантки зі своїми еескортами, а відтак зі своїми батьками. Під час перерви балю зі словом привіту виступив Марко Шмерековський, заступник голови Головної управи ТУІА. На бенкеті було майже 200 осіб, а на забаві 400 гостей. Контроля над місцями при столах і їх розміщення була в руках д-ра Лариси Заїки.

Дебютантки та ескорти на балі у Філядельфії

До комітету підготування балю належали: М. Борецький – голова, Лариса Заїка, Марта Шиприкевич, Ігор Ковалів, Оленка Хабурська, Володимир Горбовий, Мирон Білас, Олександер Яримович, Михайло Комановський і Петро Штомпіль. Під час балю допомагали інж. В. Горбовий, д-р Р. Горбова, інж. В. Кузик, д-р Л. Заїка, інж. М. Білас і інж. О. Яримович. Всім їм належиться признання за успішне проведення цього традиційного балю інженерів у Філядельфії.

М. Борецький

...у Парсипані, Н.Дж.

У балевій залі готелю „Гановер-Маріот" 8 лютого відбувся Пластовий баль дебютанток, що його кожного року приготовляють Пласт-прият і Пластова станиця Нюарку. Пластунок-дебютанток гуртка „Калина", та їхніх товаришів представлено українській громаді. Було їх десять, це – Адріяна Бродин і Юрій Ставничий, Оксана Буняк і Орест Микита, Марта Ласій та Олександер Драбик, Наталія Ласій та Адріян Вірт, Александра Паславська і Максим Артимишин, Юстина Полянська та Михайло Пилип, Христина Попович і Алекс Кнігніцький, Роксана Роїк і Марко Бабяк, Софія Торієлі та Олександер Оришкевич, Рената Шипайло та Адріян Кохан.

Подаємо виступ-подяку Оксани Буняк, провідниці гуртка „Калина".

Мені як гуртковій припала велика честь промовити до вас на нашому Пластовому балю дебютанток. Цієї події ми чекали чи не з самого початку вступу до Пласту.

Ми, сьогоднішні дебютантки-пластунки, – це завтрішня частина дорослого українсько-американського суспільства. Живучи тут, в Америці, країні, яку вибрали наші діди і бабусі, де народилися наші батьки, де народилися ми – третє покоління, ми не забуваємо нашого коріння, українського походження і заразом входимо в американське життя і будемо пробувати допомогти, чим можемо, прославити землю наших предків.

Ми підростали. Батьки повели до школи, записали до Пласту та до школи українознавства. Тут формувалися наші думки, тут ми усвідомлювали свою приналежність.

Вступивши до Пласту, ми пізнавали себе, здружувалися . Почалися перебування в пластових таборах. Це були перші кроки нашого усамостійнення. Три тижні перебування без батьків не було легким. Та ми ставали „справжніми пластунами".

В таборах ми продовжували пізнавати нашу культуру, розуміли наші обмеження, та ще далі розширювали наше знайомство і дружбу. Час ішов – і ми стали юначками. Наші дороги не завжди ішли в одному напрямку і наші зустрічі ставали рідшими. Школа ставила перед нами вимоги, і ми старалися осягати найвищий рівень наших стремлінь. Ми належали до різних американських шкільних ділянок. В стремлінні здобуття різних осягів в американському суспільстві, наша українська активність звужувалась, але ніколи не зупинилась.

Сьогодні наша дитяча дружба воскресла. Ми знову разом. Наші спогади минулого розквітли знову. Молоденький нерозлучний рій „Зайчиків", дозрів у квітучий гурток „Калини".

І ось тепер ми стоїмо перед нашими батьками, рідними, друзями, вступаючи у новий етап нашого життя, нашого дозріння.

Без дбайливого проводу наших батьків, їхньої підтримки, ми б не стояли сьогодні перед вами – горді зі своєї української приналежности. Сьогоднішній вечір – це завершення нашого спільного пластового життя. Ми юначки, гуртка „Калини", – надзвичайно вдячні пластовим виховникам, які вклали стільки праці у наше виховання.

Для всіх батьків, дідусів і бабусь, сестричок і подруг, які допомогали нам в часі нашої мандрівки, складаємо від гуртка „Калини"-дебютанток 2003 року нашу щиру подяку.

Сьогодні ми входимо в суспільство з повагою до тих, які виховували нас та спрямовували на правильний шлях. Ваша підтримка і любов дозволила нам рости, квітнути і дозрівати та підготували нас до цієї чудової події – Балю дебютанток.

Дебютантки Пластового балю зі своїми ескортами.

...у Вайт-Плейнсі, Н. Й.

В суботу, 1 березня, в залі готелю Кравн Пляза, Крайова Управа Спілки Української Молоді Америки влаштувала Сумівський баль дебютанток. Цей традиційний форум для представлення юначок, які, осягнувши 16-річного віку, вступають в новий етап життя. Сумівська родина з приємністю представила 15 юначок з надією, що вони будуть творити штаб нових виховниць в СУМ-і та займати провідні функції в українському суспільстві.

Аранжери балю Ярослав і Леся Палилики і культ-освітній референт СУМА Корнель Василик відкрили 40-ий Баль дебютанток. Богдан Гаргай, голова Крайової управи СУМА, привітав усіх присутніх.

Технічними помічниками на балю були: Марта Мацелюх, Славко Кіцюк, Ляриса Блага, Катруся Вирста, Леся Гаргай, Оля Дебрун, Леся Кузів, Адя Рудик, Ірина Лібер, Мишел Одомірок, Христя Сисак, Роман Палилик і Татіяна Палилик.

Отець Богдан Данило відкрив бенкет молитвою. Після молитви аранжери формально представили дебютанток з їхніми ескортами та батьками. Молоді пари вишикувалися біля прикрашеного входу, який приготовив молодий хореограф зі сумівського танцювального ансамблю в Йонкерсі Гриць Момот.

Сумівські дебютантки з ескортами

Дебютантки Лана Абрускато (осередок Пасейк) зі Стефаном Щурем, Юліяна Виноградник з Христофором Самбратом, Маруся Дробенко (осередок Йонкерс) з Павлом Библьом, Еймі Джонсон (осередок Пасейк) з Михасем Капітолом, Оксана Марія Лащук (осередок Ірвінґтон) з Петром Касяненком, Роза Марія Лотоцька (осередок Йонкерс) з Олесем Гулінським, Оксана Палюх (осередок Пасейк) з Романом Кебалом, Оксана Русинко (осередок Пасейк) з Данилом Максимівом, Тетяна Гаманюк Салей (осередок Пасейк) з Маркіяном Романівом, Юля Паславська (осередок Гартфорд) з Андрієм Бзовицьким, Катерина Ройовська (осередок Нью-Йорк) з Христофором Гойдичем, Ляриса Сидор (осередок Пасейк) з Піном Торторіці, Аліна Сисак (осередок Йонкерс) з Василем Лібером, Анастазія Тетеричко (осередок Гартфорд) з Андрієм Кудриком і Христина Цар (осередок Гартфорд) з Максимом Сайом. Дебютантки зложили сумівське „Приречення".

Після презентації дебютанток ціла сумівська родина спільно з гостями брала участь в забаві, при звуках оркестри „Золота булава". Багато молоді взяли участь в танці-коломийці, що тривав майже 30 хвилин, це було доказом праці танцювальних гуртків, які існують майже в кожному осередку СУМ. Всі присутні забавлялися до ранку й залишилися їм радісні і приємні спомини про Баль дебютанток Спілки Української Молоді.

Орест Козіцький

... у Дітройті

Гей, Ладо – Ладо!.. Ой, то не білих лебедів стадо злетіло нині... Ладо, ой Ладо, то вилітають в життя панянки – а все й інженерські наші дебютантки...

(Е. Козак, 1984 р.)

По однорічній перерві Товариство Українських Інженерів відновило давню традицію і 22 лютого влаштувало Зимовий баль в Українському культурному центрі у Ворені. Як в попередніх роках так і тепер головною атракцією була презентація дебютанток, яка надала балеві особливого значення. Досі, включно із 2003 роком, 404 молодих панянок пережило момент першого виступу перед суспільством на публічному форумі.

Відкриваючи баль, голова Дітройтського відділу ТУІА Діяна Кордуба-Савицька привітала дебютанток, їхніх батьків і гостей. Повертаючись в історію дебюту, вона згадала колишнього голову відділу, пок. Миколу Купинського, за якого головства й ініціятиви в 1960 році відбулася перша презентація дебютанток. Сьогодні його внучка є одною із дебютанток, а внук Марко Шмерековський, заступник голови Головної управи ТУІА, є одним із гостей на балю. Побажавши гостям приємної забави, вона представила аранжера балю Оксану Волощук і передала їй дальше ведення програми.

По короткому вступному слові до гостей О. Волощук оголосила презентацію дебютанток і індивідуально представляла їх, батьків і товаришів забави. Молоді панянки в довгих білих сукнях, прикрашених китицями троянд, входили на залю в сяйві прожекторів під звуки музичного супроводу.

Помітним було зворушення молодих панянок і захоплення гостей, які реаґували рясними оплесками. Завершуючи дебютову урочистість, дебютантки в хореографічно виконаному обході підходили до своїх матерів і обдаровували їх трояндами.

В кінцевому слові О. Волощук звернулась до дебютанток з просьбою, щоб вони все пам'ятали про своє українське походження і зберігали ті моральні і національні вартості, в яких їх виховували їхні батьки. Бажаючи їм успіхів, вона запропонувала „Многая літа". І і цим завершився 41-ий дебют 2003 року та перейшов в історію. Слідувала вечеря, а відтак забава під звуки оркестри „Веселі часи" із Чикаго.

Баль ТУІА 2003 року увінчався повним успіхом і задоволенням гостей. Особливе признання належиться членам балевого комітету під проводом голови відділу ТУІА Д, Кордуби-Савицької та інших членів: Зіни Козак-Захарій, Лариси Козак, Ксені Козак, Ірини Сеник, Корнеля Сеника. Не можна поминути батьків дебютанток, їм треба подякувати за їхню дбайливість і співпрацю. Як завжди, частина чистого доходу із балю призначена на стипендії для студентів.

Ігор Козак

Дебютантки і товариші забави (зліва): Адріяна Марія Стебенс, Ніл Коул; Христина Журківська, Марко Боднарук; Вероніка Роґала, Олександер Скальчук; Лариса Коновка, Дмитрій Гриців; Леся Бараник, Александер Моісеєнко; Марта Олена Гнатюк, Андрій Рудницький; Андрея Ковалишин, Алекс Полянац; Марта Кунинська, Адріян Піхурко; Наталя Ониськів, Роман Лаба; Марія Джуль, Павло Косак; Александра Легета, Михась Конюх; Катя Прибула, Роман Пилипчак.

„Здорові діти ...“

(Продовження зі стор. 1)

Дитинство

Зенон: Я народився в селі Бережниця, це біля Самбора, в 1932 році. Дідо був із священичого роду в селі Матків, належав до шляхетного стану. Батьки були досить заможні, мали багато землі, коней. Батько був старостою села. Я ходив до народної школи. Пам'ятаю, як ми, діти, носили тоді шапки-мазепинки. В дитинстві я дуже любив їздити на конях. Зі слугами, котрі працювали у батька, скакав в ріку Дністер і купався разом з кіньми. Мій дідо мав на мене сильний вплив. Він мені все говорив, що для мене доля запланувала велику справу. Він і мої батьки були великими патріотами. І мене також виховували в дуже патріотичному дусі. В 1944 році ми виїхали на Захід, переважно – з політичних причин, родина опинилася в Німеччині, в горах Баварії, в таборі переселенців в Мітенвальді, що був на території під управлінням американців. Тут ми всі жили комунним життям: українці організували свої церкви, школи, дитячі садочки... Я ходив до української гімназії. Любив їздити на лещетах. А в 1949 році – переїхав до Америки.

Надя: Мій тато походить з родини відомих адвокатів Железхівських. Народилася я в Брошневі, це місто на Прикарпатті. Дідо був полковником, відомим шляхтичем. Мама – Ілевич, з роду Волошинів, Роснецьких, Левицьких, відомих на Прикарпатті і Закарпатті.

Мій дідо Ілевич був священиком, не хотів зректися католицтва і перейти на вимушене московське православ'я, то його вислали в Сибір. Я народилася під час війни, і коли підходили совєти, ми виїхали до Німеччини. Опинилися в таборі у Байройті. Тут жили до 1948 року. Тато був головою таборового відділу, мама займалася дитячим садком.

В хаті батьки розмовляли тільки українською мовою, хоч знали польську, німецьку...

З дитинства любила дуже багато балакати. І любила танцювати і співати. Отже, в таборі почала танцювати в балетній дитячій групі, ми виступали навіть перед американськими вояками.

До Америки, у Філядельфію, ми приїхали голі і босі. Мої батьки – інтелігенти, що мали кваліфікацію, але нічого ні в кого не просили. Всі дорослі пішли тяжко працювати, а дітей – мене і старшу сестру Любу були змушені тимчасово віддати до українського католицького сиротинця у Філядельфії, де було багато дітей, яких батьки, бувши безробітними, мусіли залишити. Я так плакала! Я відчуваю, що саме з моїх гострих вражень від сиротинця вродилося таке співчуття до дітей, які вже знають горе.

Моя мама говорила: „Ми в Америці тимчасово, прийде час – повернемося в Україну“. Ми були виховані в такому дусі.

Коли ми з Любою ще були в сиротинці, то мама приходила і говорила: „Ну, дитинко, потерпи ще трохи, скоро з татом заберем тебе звідси“. А тато, щоб швидше і більше заробити грошей на власне помешкання, навіть у нас в сиротинці загружав цілу ніч вугілля у величезну грубу, щоб обігрівати приміщення, а вранці йшов до другої праці.

Невдовзі ми жили всі разом. Я пішла до школи і танцювала в класичному балеті. І дуже любила сцену! Мала навіть можливіть поїхати в Голівуд, до нас приїхали з такою пропозицією. Але мама сказала: ніколи в світі!

А коли я підросла, почала ходити на різні імпрези, академії, навіть забави з батьками і Любою. Переважно сиділа біля мами і дивилася. На Шевченківській академії я вперше побачила Зенка.

Зенон: Я стояв з татом Наді, і ми курили. Тут бачу – йде дуже гарна дівчина. Я питаю: хто це? А він відповідає: це моя донька. Пізніше, через декілька років, ми якось зустрілися на „Маланці“. Надю обрали „королевою балю“. І тут вона до мене підходить і запрошує бути її „королем“, щоб разом танцювати. Я погодився і відразу запрошую її, чи не може піти зі мною на баль інженерів. А вона: якщо будеш цілий вечір танцювати тільки зі мною, тоді піду. Я сказав: дуже радо!

Надя: Не знаю, як це вийшло! Ніколи не думала таке сказати, слова самі вискочили!

Зенон: Коли я приїхав до Америки, всі пішли працювати. Я закінчив „high school“ і отримав гарну роботу. Але батько наполягав, щоб ішов далі вчитися. Так я став кадетом, два роки відслужив у війську, закінчив один коледж, став хеміком. Потім дуже захопився медициною, особливо – хірургією, закінчив студії, резидентом був у Бостоні. Потім став працювати директором хірургії в лікарні в Нью-Джерзі. На тій посаді – 31 рік. Два роки, як пішов на пенсію.

Надя: Зенон був декілька разів обраний своїми професійними колеґами як один з найкращих хірургів в стейтах Нью-Йорк, Нью-Джерзі і Конектикат.

Фонд допомоги дітям Чорнобиля

Надя: Ініціятором створення Фонду був Зенон. Він часто говорив мені: ти возиш наших дітей в Париж, Лондон. Покажи дітям Україну. І от я вирішила зробити йому несподіванку: замовила квитки на туру в Україну на день народження Зенка, на 1 листопада. Це був 1989 рік.

Зенон: В жовтні 1989 року в Америку приїхав Володимир Яворівський і тут виступав на телебаченні і критично вияснив ситуацію, що склалася в Україні після Чорнобиля. І навіть сказав, що Україна стане через декілька років незалежною, але що з того, якщо діти її будуть вмирати від забруднення нуклідами. Це мене дуже вразило. Потім він приїхав до нас додому.

Надя: Це було 26 жовтня. Ми сидимо тут, де зараз з Вами. Яворівський розповідає про наслідки Чорнобильської аварії. Зенко говорить: „Надю, чи я не просив тебе, що треба скоріше поїхати в Україну?“. Я біжу нагору і приношу замовлені білети на літак в Київ, на 1 листопада. Зенко ледве не впав!

Зенон: Коли ми приїхали в Україну, Яворівський взяв нас до різних лікарень. І ми побачили, як все виглядає. Були в багатьох лікарнях в Києві, Львові, в Народичах біля Чорнобиля, інших місцях. Надя весь час плакала. Це було страшно. Виглядало, що медицина в Україні була позаду західнього світу на 50 років. Всюди бруд, в операційній мухи літають. Один жах!

Опісля ми пішли в Спілку письменників, там були Драч, Павличко, Горинь, інші. У мене хотіли взяти інтерв'ю київські і московські

Надя і Зенон Матківські

телебачення. Тихенько питаю у Павличка: чи можу говорити все, чи щось промовчувати? Він каже: говори все, що на душі є! І так я й зробив. Розповів про враження від багатьох медичних закладів, де ми були за цей час. Сказав, що мене дуже дивує, як така імперія, як СРСР, може літати в космос і винаходити найновішу зброю, а не може подбати про здоров'я свого населення. Це був встид! Від того часу наш Фонд і почав працювати. Надя займалася контактами в різних департаментах, я шукав різні медикаменти і медичну апаратуру. І ми дуже швидко знарядили перший літак на 120 тонн на вартість 2.5 млн. дол.

Надя: Але це був другуй крок. Перший крок ми зробили, коли у нас ще був Яворівський, в жовтні 1989 року. До його відлету залишалося три дні. За цей час ми пішли до знайомих лікарів і лікарень, звернулися через телебачення і зібрали понад 2000 одиниць різних медикаментів. Тут, у хаті, їх сортували добровольці, самовіддані люди з нашої громади, без яких ми не встигли б усе відіслати. І коли ми привезли все це на летовище і „Swiss Air“ дізналося, про що мова, то літак безплатно взяв багаж, а Яворівському безкоштовно дали місце в 1-ій клясі. А ми, що приїхали, стояли біля літака і співали „Ще не вмерла Україна!“.

І от тоді вже почалося. Ми повернулися з Києва в середині листопада 1989 року, а вже 14 лютого 1990 року відсилали перший лет на 120 тонн українським літаком „Руслан“. Було так. Я сиділа два тижні на телефоні і розбивалася: де знайти літак? Тоді звоню Яворівському і розповідаю про проблеми – що маємо ліки, але не маємо чим перевезти. Він каже: зачекай, я йду до уряду, до *(віце-прем'єра)* Масика, завтра будете мати літак.

Зенон: На цей лет ми взяли з собою написи Руху. І на кожній нашу паку приклеїли їх: „Рух“, „Рух“, „Рух“. Тобто, що ліки перевозить „Рух“. Але довелося пояснювати екіпажеві, що таке Рух. Було це 14 лютого 1990 року.

Надя: Зеню, зачекай. Не забувайте, ще був Советський Союз. І всі з советського посольства приїхали тоді на летовище дивитися: що це діється? Я цього ніколи не забуду: вони стояли і дивилися холодними очима, чи не контрабанду веземо в Україну? Зібралося багато людей на підтримку цієї акції. І посланці різних віросповідань прийшли благословити літак і вантаж, бо передаємо медицину для всіх людей в Україні.

І от коли ми відлетіли, підходить до мене голова екіпажу і каже: дуже дякую, що ви благословили літак, це вперше.

Потім ми сіли в Шеноні, де літак поповнював пальне. І *(професор Ратґерського університету)*Тарас Гунчак, він полетів з нами, встиг подзвонити і довідатися, що відбувається в Києві. Повернувся і каже: Боже, Рух офіційно зареєстрували, як громадську організацію!

Зенон: І от ми прилетіли...

Надя: Зеню, зачекай ще. Це дуже важливо. Під час лету запросили нас до їдальні. А в екіпажі – 18 осіб. Розповідаємо те, що Гунчак довідався в телефонічній розмові. Всі мовчать. А один з пілотів мені тихо каже: „А я ж не знаю української мови. Тепер мушу вчити“. Цікаво, правда? Це була його перша реакція.

А коли вже підлітали до летовища „Бориспіль“, пілот закликав нас з Зенком до кабіни і ми побачили щось неймовірне: на полі біля будинку летовища – море синьо-жовтих прапорів. Ми заніміли. Ніхто не міг собі такого уявити навіть у сні!

Літак сів. Виходимо. Зустрічає нас делеґація на чолі з міністром охорони здоров'я Спіженком, кілька депутатів. Тут же починається прес-конференція. Потім нас садять в урядові „Чайки“, на які хтось встиг почепити синьо-жовті прапорці, і ми їдемо Хрещатиком через усе місто, де такого ще не було. „Чайка“ з синьо-жовтим прапорцем – кінець світу!

Зенон: Ми, як американські громадяни, приїхали по лінії „Інтуристу“...

Надя: І вони нам кажуть: пані Надіє, пане Зеноне, авто буде чекати вас о шостій – ви їдете в театр. Я кажу: який театр!? Ні-ні, кажуть, ви не можете відмовлятися. Ми заперечили, сказавши, що приїхали займатися проблемами Чорнобиля, а не бути туристами.

Зенон: Ми мали плян: вибрати в Україні якусь лікарню і обладнати її як сучасну модель. В Києві нам нічого не запропонували, але вдалося зробити це у Львові. Так виникла

(Закінчення на стор. 15)

„Здорові діти ...“

(Закінчення зі стор. 14)

там Обласна дитяча спеціялізована лікарня з сучасною апаратурою. А перших її лікарів Фонд привіз до Америки на навчання. Вони тут стажувалися цілий рік. З тих пір Фонд відіслав в Україну 30 гуманітарних летів і 12 морських контейнерів, якими доставили 1300 тонн ліків і медичного обладнання, вартістю понад 50 мільйонів долярів. За цей час ми випрацювали цілеспрямовані програми, починаючи від допомоги вагітним жінкам і зменшування смертности серед народжуваних дітей, і закінчуючи серцевими вадами у дітей після Чорнобиля. Фонд бореться саме за врятування тих дітей, що тепер вмирають в перших днях після народження. І там, де вже поставлені відповідні препарати і апаратура, наприклад, в Полтаві, смертність цих дітей зменшилася більш ніж на 85 відсотків. Фонд залучає різні американські медичні заклади до виконання цих програм. Наприклад, для боротьби із СНІДом, який на тлі наслідків Чорнобиля, коли імунна система вже вражена, дуже швидко розвивається. Особливо, якщо ця хвороба переходить від мами до народженої дитини. В Україні вже налічується близько 400 тисяч людей, які мають інфекцію СНІД. І легко порахувати, що через 5-8 років буде близько 1 мільйон дітей, заражених СНІД-ом від батьків...

Люди, що пережили Чорнобиль, схильні до захворювань на рак в різних формах і в різних внутрішніх органах...

Сьогодні щорічно 6,000 дітей в Україні народжуються з вадами серця. Із них 2,000 вмирає в перший рік життя, а решта стають інвалідами. Прооперувати ж сьогодні в Україні можна не більше 600-700 дітей. Ми намагаємося і з тим допомогти. Зараз, наприклад, перевозимо в Україну обладнання „bypass machine“, щоб поліпшити цю справу.

Влаштували в Україні вже три конференції на тему розширення операційних можливостей в лікарнях. Бо всіх хворих дітей в Америку не перевезеш. Якщо мати добрі руки і спеціяльну апаратуру, багато чого можна зробити заради здоров'я дітей в Україні. Ми допомагаємо в першу чергу рятувати тих дітей, які з цією допомогою мають велику можливість повернутися до активного життя.

До минулого року ми збирали багато медикаментів в Америці і перевозили їх в Україну. Але протягом останніх двох років Верховна Рада впровадила реєстрацію всіх медикаментів – до того, як вони можуть потрапити в країну з-за кордону. По-перше, за реєстрацію треба платити від 3 до 6 тисяч долярів за кожний тип медикаменту. По друге, реєструються тільки ті медикаменти, які впорядковані за нормами України.

Надя: Тобто, якщо ви привезли, наприклад, вкрай необхідні антибіотики по 50 міліграмів в пакункові, чи по 50 пігулок, а стандарт в Україні – по 25, у вас їх не візьмуть. Навіть якщо вони подаровані. Навіть якщо ви вже зареєстрували медикаменти, треба ще додатково заплатити за внутрішню експертизу ліків.

Зенон: Нещодавно Фонд дістав на вартість 1.2 мільйона долярів спеціяльних медикаментів для лікування наслідків операції щитовидної залози. Є українська компанія, що подібні ліки – не знаю, правда, якої якости – виробляє. Україна пропонує: замість привозити американські, купіть наші ліки, а потім можете роздавати. Я їм кажу: добре, дайте нам ці ліки безкоштовно, як дають в Америці, Фонд візьме дуже радо. Нема відповіді. Так що тепер дуже складно безкоштовно привезти в Україну навіть найнеобхідніші ліки для рятування людей. Тому ми майже не працюємо більше з медикаментами. Слава Богу, можна ще возити нову апаратуру. Отакі справи...

Надя: Важливо зрозуміти – хоч вже пройшло 17 років – що радіяція в довкіллі продовжує згубно впливати на дітей, і властиво через цю катастрофу всі в Україні – незважаючи на вік – є дітьми Чорнобиля.

В той же час все частіше чуємо від людей, щоб ми не брали близько до серця те, що за нашу працю можна отримати не подяку, а ворожість. Друзі кажуть: не звертайте уваги, чим довше ви будете це добро робити, тим довше злі люди будуть його поливати своєю жовччю.

Зенон: Про це боляче говорити, але є люди, котрі ворожі до нашої діяльности. Є такі, що хочуть перебрати нашу фундацію під себе. Мотивують тим, що вони, мовляв, більша організація і мають більші можливості. Є такі люди – тут і в Україні – що говорять нам: чому ви тим займаєтеся? Мовляв, справа Чорнобиля неґативно позначається на іміджі України, тому краще було б мовчати про наслідки катастрофи. Хочу звернути увагу на те, що є сили і окремі люди, які намагаються применшити неґативний вплив Чорнобильської катастрофи на здоров'я людей. Одна з таких організацій – МАҐАТЕ, бо вони – за використання атомної енергії. Український уряд робить теж саме, але з інших міркувань. Наприклад, в Житомирській області з'являється багато дітей, що народжуються з катарактами очей, навіть зовсім сліпі діти. І це прямий наслідок Чорнобиля. Але ніхто їх так не трактує. Нам вдалося відкрити в Луцьку спеціяльне відділення з лікування цих зумовлених Чорнобилем вад. Очевидно, є різні причини незадовільного стану здоров'я людей в Україні – економічна криза, куріння, алькоголь, недостатнє харчування, забруднене довкілля, тобто причини, не пов'язані з Чорнобилем, але навіть на тлі цих проблем в Україні є особливості, котрі слід віднести на рахунок довголітнього впливу радіяції. Цього висновку ніхто не може уникнути, хоч як не намагався б.

В Америці наш Фонд – єдиний, який капітально займається наслідками Чорнобиля для дітей в Україні. В Україні є біля 500 організацій, що мають в своїй назві слово „Чорнобиль“. Цим цю назву знеціюються.

Надя: Але головна проблема – не кількість організацій в Україні із словом „Чорнобиль“, а те, що вони анічогісінько не роблять! Але про це не хочеться думати! Головне: Ви не можете уявити, яку насолоду ми отримуємо, коли бачимо маму з дитиною, яка жила майже 6 місяців в інкубаторі, що привіз наш Фонд. А сьогодні ця дитина приходить і дає нам квітку. Вона вижила. Вона здорова. Здорові діти – це найвища мета нашої праці!

Україна і діяспора

Надя: Я з дитинства мріяла повернутися в Україну. Але коли повернулася в 1990 році, була дуже заскочена. Зовнішньо Україна виглядала ніби гарно. Але всередині – всюди боло темно, брудно. Люди не дбали навіть про коридори в своїх будинках. В шпиталях – бруд, в крамницях – порожньо. Тяжке враження. Але чим більше їздили, тим частіше бачили, що люди там, незважаючи ні на що, посміхаються. Вміють пристосуватися. Навіть тепер з надією дивляться у майбутнє. Навіть в складних фінансових умовах можуть накрити гарний стіл. Дуже багато модерного з'явилося в Україні за останні 10 років. Нове покоління піднімається, яке не знає минулих злиднів і знущань. Тепер, коли я їду в Україну, отримую велику насолоду. І тепер дуже радо ходжу до українського театру, щоб почути спектакль рідною мовою!

Зенон: До 1991 року всі в діяспорі молилися, плакали і чекали на незалежну Україну. І коли вона стала незалежною, багато українців поїхали туди, але швидко розчарувалися. Одні через те, що скрізь чули російську мову. Інші, що їм не сподобалося багато речей, котрі там ділялися. І вони відпали. Деякі з впливових українців діяспори заявили: Україна вже незалежна, нам не треба її допомагати, хай сама собі дає раду. Такого не може бути.

Пам'ятаю, коли я був ще студентом, відбувся студентський з'їзд в Балтиморі, і мені запропонували підготувати реферат на тему „Роля українського студента в Америці“. Я згодився. І у виступі сказав, що український студент повинен знати українську мову, культуру і мусить брати участь в житті американського суспільства, не триматися українського ґетта і не обмежувати себе членством в партіях, які колись були в Україні, цебто – ані бандерівців, ані мельниківців, гетьманців, двійкарів, і т. ін. Бо все це – минуле. Треба дбати про майбутнє і рятувати Україну.

Я це сказав. Піднімається пан Пасічник, редактор українського часопису „Америка“, і каже: забудьте все, що чули від Матківського, бо кожна інтеліґентна молода людина повинна мати своє партійне переконання.

Від того часу відкинуло мене від політичного життя в діяспорі, бо я не хотів бути партійним. Історія вже була інша. Але займався справами України. Наприклад, у 80-ті роки ми організували з Надею культурологічний Фонд „Мазепа“. Це, на мій погляд, найкращий гетьман України. Ми намагалися поставити фільм про Мазепу. Провели велику презентацію в Нью-Йорку з приводу 1000-ліття хрещення України, і т. і.

Надя: Я думаю, діаспора виросла і збереглася через Церкву. Як довго буде жити українська Церква, буде громада. Як довго буде громада, буде жити українознавство. Як довго буде українознавство, будуть люди, які матеріяльно підтримуватимуть громаду. Їхати в Україну, щоб пофотографуватися з різними „лідерами“, надавати обіцянки-цяцянки від імені діяспорних організацій, а потім забути про це, не годиться. Україні треба допомагати сьогодні, а не через 20 років. І ось що ще я хочу сказати: в нашій громаді дуже багато людей віддано працюють для України – роками! Наприклад, наша фундація без них не могла б вижити. Перші п'ять років все робилося добровільно, потім взяли одну людину на працю. Проте й тепер майже все робиться зусиллями добровольців, щоб якнайбільше грошей пішло для добра хворих дітей в Україні. Але те, що дуже багато людей в нашій діяспорі – без розголосу – працювали і працюють для користи України, на жаль, влада в Україні не оцінює і не визнає. Ця відданість передавалася через родину. Наприклад, коли ми заснували фундацію, всі наші діти допомагали: три доньки, син, три зяті і одна невістка. Ми з Зенком мали чудовий родинний фундамент. І ми його зберегли для своїх дітей. Саме тому у нас дуже гарні стосунки і з внуками, у нас їх вже одинадцять. І ще чекаємо на дванадцятого.

Зустрічаємося з усіма дуже часто. Наша родина – це 21 особа, так що мінімум двічі на місяць бачимося на уродинах.

Найстарша донька Зеня з чоловіком Любком виховують троє дітей. У Люби і Джона – троє дітей. Третя – Оленка з чоловіком Павлом, вони мають четверо дівчаток.

Наймолодший син Ерік і Ольга мають дівчинку і чекають другу дитину.

Зенон: Справді, в нас дуже добрі і гарні діти і внуки, котрих ми дуже любимо.

Надя: Якщо б я мала можливість сьогодні переїхати в Україну, я б це зробила без усякого застереження, але з однією умовою – разом з усіма нашими дітьми і внуками.

Зенон: Я також зробив би це дуже радо.

Рада директорів, добровольці, працівники ФДДЧ на нараді на Союзівці в 2001р.
Фото: Архів ФДДЧ

УКРАЇНА І СВІТ

Не уб'єш душі живої...

Українсько-польські взаємини протягом багатьох століть були різними. Були періоди мирного співіснування і плідної співпраці в ділянці політичній, економічній, науковій й культурного життя. Та, на жаль, були часи, коли Польща „вогнем і мечем" намагалася спольщити український народ. На цій дорозі вона ламала ланцюг співпраці і нищила найкращі сторінки взаємної історії.

Починаючи з 1340 року, коли Казимир Великий захопив Західню Україну з Перемишлем і Львовом, розпочалася завзята боротьба, і конфлікт між нашими народами затягнувся на довгі століття. Польща сама повставала проти чужинського гніту в 1831 і 1863 роках, але не визнавала української гідности, не цінувала українських святостей. При об'єктивній аналізі подій треба враховувати всі аспекти, які мали місце на шляху співжиття народів. До справедливих висновків дійшов польський історик З. М. Ковалевський, який писав: „Симетрія поведінки – імперіялізм з одного боку, інтеґральний націоналізм з іншого - не може, однак, заслонити собою глибоку історичну асиметрію, на якій вона виросла". Тому не можна поділяти польського осуду, що події 1943 року на Волині були злочином Української Повстанської Армії.

В Польщі посилилася пропаґанда після зустрічі президентів України і Польщі – Л. Кучми й А. Кваснєвського в Гуті на Івано-Франківщині 13 лютого ц.р., під час якої одним із основних питань були справи, зв'язані з 60-річчям Волинських подій. Цей антиукраїнський тиск йде від певної групи, а не від усього польського народу. Не всі поляки шовіністично настроєні в стосунку до українців. Пам'ятаю, коли в Перемишлі у 1990-их роках з'явилися антиукраїнські гасла, коли у 1996 році руйнували баню на катедральному соборі в Перемишлі, багато поляків це осуджували. Але мало було відважних, які виступили б з рішучими протестами, щоб покінчити з ганебними вчинками проти українського народу. Що ж, історія українського народу не надто багата на перемоги. Ми мали трьох близьких агресивних сусідів, контакти з якими дали довготривалий негативний історичний досвід – татар, поляків і росіян.

Т. Шевченко закликав до братолюбія: „Подай же руку козакові і серце чистоє подай", та його слова не доходили до адресатів. На превеликий жаль, окремі перемоги, як під Жовтими Водами та деякі інші, не досягли своєї мети і не забезпечили українському народові повної державної незалежности.

Зарівно окупація польська, як і російська заподіювали болючі рани українській нації, і ця дійсність була жахливою. Навіть в рідному Львові українцям дозволялося жити тільки на одній вулиці, що називалася „Руська". Все це великою тривогою наповняло серця тих людей, що були прив'язані до своєї віри і нації. Українське духовенство було дискриміноване, а вірні – зневажувані. Щоб дістати найменшу урядову працю, треба було міняти метрику на римо-католика, і ця практика була широко використовувана також і санаційним урядом Польщі.

У 1917 році, коли ще сам польський народ не осягнув своєї незалежности, головний польський політик Роман Дмоховський передав державам Антанти проєкт поділу українських земель між Польщею й Росією. В перелюднені терени Західньої України Польща пхала своїх осадників, даруючи їм тисячі гектарів землі та ще й фінансово допомагала їм загосподаритись на українській землі. Каральні відділи Польського війська при допомозі поліції провадили беззаконні пацифікації. Така пацифікація відбулася в Галичині в 1930 році, в якій безкарно катовано всіх, а в тому числі старців, дітей і вагітніх жінок, нищено українські книжки і навіть ікони, постіль, одяг і харчі.

За дослідами д-ра М. Сивицького подається, що „від 1918 до 1924 р. було замкнено, знищено й перебудовано на костели близько 500 церков, відібрано майже 20 тисяч гектарів церковної землі з будинками". У 1938 році уряд Польщі протягом декількох місяців знищив 136 унікальних українських церков.

Звичайно, такі злочини ніколи і нікому не допомагають і не сприяють добрим взаєминам, а пхають до трагедії і фатальних наслідків. Українська сторона виявляла в різних часах готовність піти на порозуміння з польською стороною, але ці пропозиції були іґноровані.

У вересні 1939 року в обороні Польщі воювало біля 180 тис. українців. Більшість з них виконували свої військові обов'язки надзвичайно сумлінно, і майже 100 тис. не повернулися з кривавої війни до своїх родин.

Майже всі джерела масової інформації в Польщі втискають полякам негативний стереотип українця. Проти такої зневаги нам треба виступити одним фронтом на чолі з владними структурами держави, однією лавою, щоб уникнути протистояння з польської сторони, яка за всяку ціну хоче, щоб українці вибачились за вчинки, яких не скоїли. В першу чергу від політичної мудрости керівників нашої нації залежить успіх також і в тій ділянці. В останньому часі Польща надзвичайно посилила і однобоко розпропаґувала Волинську трагедію 1943 року. В цій пропаґанді можна знайти ряд нісенітниць на адресу в першу чергу УПА, а одночасно ці очорнення посередньо відносяться до цілого народу. У польських засобах масової інформації подається безліч вигаданих повідомлень проти українців. Для поляків допоміжна українська поліція з часів німецької окупації, УПА, як рівнож дивізія „Галичина" - це кримінальні злочинці. В їхній ментальности нічого не змінилося з часів комуністичної Польщі.

Польські пропаґандисти хочуть вбити три зайці. Перший – довести свою присутність на Волині і очорнити в злочинах українську сторону на весь світ. Другий – домогтися завершення своїх плянів побудови пантеону у Львові, і, врешті, дискредитувати українські визвольні змагання УПА. До цієї акції втягнуто крайні націоналістичні польські організації та інституції, найвищі державні установи. Про українців, закатованих поляками не тільки на Волині, але на терені сучасної Польщі, ні словом не згадується.

Взаємини між Польщею і Україною залежать від політичної культури обох народів, а не від перетягування линви на свою сторону. Маю переконання, що своє авторитетне слово з цього питання висловлять наші провідні вчені.

Ярослав Стех

Юрій Шевельов – про питання „Україна–Европа"

12 квітня 2002 року відійшов у вічність відомий український мовознавець Юрій Шевельов. У нижче поданому матеріялі д-р Іван Гвозда з Сиракюз, Н. Й, аналізує одну зі статтей Юрія Шевельова, котра й дотепер зберігає всю свою актуальність.

5 листопада 1992 року в „Літературній Україні" з нагоди своєї участи в Першому Всесвітньому Форумі українців, 21-24 серпня того року, професор Юрій Шевельов помістив статтю „Україна – Европа – культура – посмішка", датовану жовтнем 1992 року. До першої річниці незалежности України визначний український мовознавець Ю. Шевельов (Шерех) запропонував свого роду програму духового розвитку української націо-держави та української людини як продукту західньої культури але від неї відізольованої, „звітзантійщеної", готової до ніґілістичного руйнування авторитетів, та, на жаль, надто насиченої, як каже проф. Шевельов, „по-тваринною серйозністю". *„Боже милий"*, – пише він, – *скільки громів і блискавиць, люди не говорять, вони виголошують. Кожному присвічує ідеал Савонаролі. У журналах і газетах цілі сторінки вертають нищівні громи, від патосу здригається земля... від найпотужніших канонад, спрямованих на малих людців з недогодними політичними поглядами, з мізерними програмами"*.

Проф. Шевельов, людина великого інтелектуального формату і міжнародно визнаного наукового авторитету, в цій статті говорить „про багато речей неприємних, болючих, замовчуваних, табуїзованих". Він нічого так не хоче, як того, „щоб ним написане не було правдою". Та все одно – чи з причини зухвалости хлопця, що вирвався з-під контролі й вперто не хоче йти протертими стежками, чи з причини перебування „на горі", де „перебувати...важко, повітря там розріджене, самота мало не смертельна", вирішив говорити те, що думав, у чому був переконаний. Зрештою, він не боїться бути непопулярним. Він в цьому солідаризується з Лесею Українкою, яка, коли її поучали, що треба писати про страждання народу, а не про греко-римлян чи староюдеїв, вона відповіла: „Що треба, того не треба". Проф. Шевельов наче дорікає навіть Шевченкові і Франкові, що не сказали саме так, а могли б.

Ю. Шевельов починає підрозділ своєї статті „Ми в світі": *„Чи 'Ми і Світ'"?, цитуючи Уласа Самчука з 1937 року: „Не шукайте України виключно біля Дніпра. Шукайте її також в Нью-Йорку, Лондоні, Харбіні, на заході нашого суходолу. І там її знайдете. Скрізь вона вже є на світі. І всі місця на пляneті чують її народження". І далі: „Та ж ми не тільки шматок землі, одна не точно означена пляма на мапі. Ми передусім ідея, сон, візія. Ми започаткували книгу Ісходу і пускаємось іти через пустині на багато років, шукати землю обіцяну". Ю. Шевельов, щоб підкреслити українськість як духовність, яка віддзеркалюється як пророцтво чи візійність літератури, – річище духовного мислення, цитує ще й Юрія Яновського: „Стоячи на місці, людина рухається назад. Завше відчувати на щоках вітер шляхів. Бачити попереду просторінь. Не думати, потрапивши в пісок, що за піском немає трави"*.

Історичний процес накладання на українство тавра вторинности, підлеглости, який почався в 1169 році, коли північ зруйнувала Київ, а відтак Полтаву, Січ і, нарешті, під кінець Першої світової війни Україну підкорила, а в Другій її тотально поневолила. Та, як пророкували Самчук, Яновський і багато інших, при кінці XX століття наше існування стверджено політичними мапами світу. *„Ми, –* каже автор, – *„починаємо відчувати на щоках вітри шляхів", „ми на політичній мапі світу, і це ми повинні стверджувати щогодини, щохвилини... Але чи ми є на духовній мапі світу? На його культурній мапі? Ми присутні у світі. Але чи ми приналежні до нього? Чи ми знаходимося „на духовній і культурній мапі Европи?"*.

Найважливішим нашим завданням є відповісти собі самим на запитання, чи ми належимо до світу, зокрема до европейського. Нашу Україну і нас наші вороги впродовж довгого історичного часу заховували від світу, від Европи, а в сучасну пору, на жаль, ми самі ховаємося від неї і ховаємо від неї нашу Україну. Ми „тільки проходимо перші щаблі себезнавства. Політично, економічно, культурно. І водночас нам треба навчитися бути громадянами світу". Ми мусимо виробити в собі почуття відповідальности і обов'язку перед світовою громадськістю, якщо хочемо, щоб вона нас прийняла і з нами співпрацювала. На превеликий жаль, нас донедавна мали за провінційників, примітивів-хахлів, а за сповідування світової культури карали Сибіром, що зробило нас недовірливими до зовнішнього світу як до духовної громади, ми схильні в ній добачати в першу чергу джерело наших матеріяльних і політичних вигод. Натомість, акцентує Шевельов, „чех чи хорват не матимуть ніяких сумнівів, називаючи себе европейцями... Чи багато з нас без вагань і сумнівів окреслить себе – я европеєць?". Натомість, ми на Заході чуємося чужинцями, заблуканими дітьми, не можемо знайти собі дорогу. Нам треба провідника, поводиря, няньку (щоб вступити до НАТО, ми кажемо, що повинні йти туди разом із Росією).

Проф. Шевельов нарікає, що українська преса в справі окультурення українства не спроможна багато допомогти. Вона сама культурним життям Заходу не цікавиться. Їй бракує своїх кореспондентів в культурних центрах світу. Як автор про це висловився, *„тепер ми живемо не на пляneті Земля, а на острові Україна... У загальній необізнаності з культурним життям Заходу коріння й тієї дезінформації в нашій пресі, яка раз по раз виявляється, коли подаються відомості на теми сприймання Заходом явищ української культури. Явище часте, а корениться воно здебільшого не в злій волі інформанта, а в незнанні відтінків і нюансів у реакціях Заходу"*.

Сприйманню Заходом явищ української культури проф. Шевельов у своїй статті присвятив чимало місця. На його думку, ми, українці, маємо поважніші труднощі із доступом до позаукраїнських „великих екранів", до провідних ансамблів, програмувальних центрів, до найвпливовіших журналів, до мистецьких музеїв, ґалерій, що неуможливлює нашій культурі, зокрема малярстві, музиці, літературі і т. д.., вплестися у вінок европейської, як і загально-світової культури. Академік вважає, що української культури не лише не існує на мапі світової культури, але навіть і на мапі Нью-Йорку.

Водночас проф. Шевельов у цій статті зізнається, що „цілющих рецептів" подолання нашої культурної ізоляції, ознайомлення світу з нашою культурою, завоювання собі місця в Европі, на Заході, в культурному світі, він не має, „за винятком елементарної поради вивчити чужі мови, придбати вагомих особистих зв'язків, сприту, грошей..., щастя". Отже, щоб увійти до „европейської співдружности", потрібні особисті контакти, багатомовність, високого европейського рівня таланти, професійність, особиста культура. Зокрема високопоставлені українські державні чинники, включно з президентом, його оточенням, повинні б віддзеркалювати вищі характеристики або принаймні старатися їх активно набувати.

Проф. Шевельов радить своїм доморослим землякам інтенсивно перестудійовувати видання з Франції, Німеччини, Англії, США і т. д., їздити до Америки не тільки до українців, але й до американців, до Франції – до французів і т. д. Він вважає, що „культура більшости нашої еміґрації – це в головному „культура" американського телебачення.

Справжня культура Заходу тут не в пошані, а найчастіше просто невідома. Люди або живуть спогадами про своє минуле, або, коли західня чи культура, чи то 'культура' їм відкривається, Україна для них закривається, за винятком її здобутків – борщу й вареників".

Проф. Шевельов також радить нам: щоб зблизитися до західньої культури, ми повинні відродити наш загублений дорогоцінний скарб – „наш жарт, нашу посмішку, не тільки глузд з ворога, а жарт з усіх проблем життя і смерти... На цей скарб поповнили напасть в своїх писаннях ще Драгоманов, Петлюра, Донцов. Рідко-рідко спалахне тут бліскітка жарту".

Автор уточнює, що тут йдеться „не про дикий реґіт репінських козаків (доведений до потворної вульгаризації Корнійчуком), а про культуру легкої посмішки, на крайках вуст, у чоловічках очей. Це і західня традиція сміхотворення, критики стриманим блазнюванням непоштивости до авторитетів культурних і політичних – однаково". А в нас – „не тільки з президента не можна пожартувати, а навіть із заслуженого письменника, науковця – члена академії".

Закінчуючи свою статтю, проф. Шевельов пропонує нам програму нашої культури, пригадуючи що: *„Колись, понад сто років тому, 1878-го, Нечуй-Левицький проголосив програмову тріяду для нашої культури: національність – народність – реальність... Коли нас Муравйов і компанія 'визволили', національність нам викреслили. А ще трохи згодом народність і реальність злегка підфарбували і створили нам програму соціялістичного реалізму. Якщо висувати сьогодні нову тріяду, я б пропонував: українськість – европейськість (сиріч космополітичність) – універсальність... А... четвертий складник: посмішку"*.

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Вечір творчости Ліни Костенко

На вечорі творчости Ліни Костенко

ЕДМОНТОН, Канада. – Домівка Українського Національного Об'єднання від самого початку свого існування була центром культурного життя едмонтонської громади. Культурна діяльність досягла розквіту, коли після Другої світової війни культурне життя громади було пожвавлене прибуттям діячів мистецтва, музичного, образотворчого, театрального, літературного світу, які збагатили старі організації своїми аматорськими і професійними талантами.

Був час, коли майже кожного тижня відбувалися театральні вистави, літературні вечори, концерти з цікавою мистецькою програмою. В останніх десяти роках, через різні обставини, замовкли жреці Мельпомени, хоч треба визнати, що ширше розвинулася музична діяльність, зокрема танцювальне мистецтво.

І ось знову стався приплив нової іміграції з Польщі, Юґославії, України. Багато з них відчули себе добре в атмосфері Українського Національного Об'єднання, включилися в його діяльність. І знову з сцени УНО залунало українське мистецьке слово.

Від 1992 року при Організації Українок Канади діє дитячий драматичний ансамбль „Джерело". З молоденькими акторами працює учителька-режисерка Оля Миць з Любою Качмар, яка відповідає за музичну сторінку ансамблю. Вони часто підготовляють п'єси, інсценізації, сценки, з якими виступають на різних громадських імпрезах. Для нас, глядачів, є великою приємністю – почути з уст маленьких виконавців чисте виразне українське слово.

При УНО створено також Український літературно-драматичний театр „Сузір'я", в якому згуртувалися молоді і старші любителі театрального мистецтва. З початкових шести членів театральний гурт збільшився до двадцяти п'яти. Вони за короткий час, під проводом керівника-режисера Лесі Петрів, встигли підготувати літературний вечір письменників IX і XX ст., вечір сміху й гумору, вечорниці, „Маланку".

В неділю, 9 березня, цей ансамбль провів вечір творчости відомої поетки Ліни Костенко, під назвою „Крізь роки і печалі". Вечір вела Тамара Воротиленко, яка попросила поета проф. Яра Славутича розповісти дещо про творчість Ліни Костенко, однієї з найбільших поетів сучасної України. Проф. Славутич докладно проаналізував один з художніх шедеврів – історичний роман у віршах „Маруся Чурай".

Маруся Чурай – це історична постать, авторка понад 20 ліричних і козацьких пісень. З її піснями („Засвіт встали козаченьки") козаки вирушили в похід у бій. Після слова проф. Славутича деклямували поезії Ліни Костенко Оля Юрків, Ліля Суха, Ірина Гриців, Дарія Кульчицька, Яна Вигобська, Роман Петрів, в другому відділі програми ансамбль представив публіці уривки з історичного роману в віршах „Маруся Чурай", які виконали – Світлана Гарагуць, Оксана Осташевська, Софія Осташевська, Валерій Семенко, Оля Миць, Тома Миць, Василь Федко, Оля Юрків, Дарія Кульчицька, Наталка Грицiв, Ліля Суха, Андрій Шимановка, Володимир Грицiв, Іван Салук, Роман Петрів, Іван Цибульський. Учасниками в підрядних ролях були: Ірина Грицiв, Ярко Йопик, Олександра Семенко, Світлана Семенко, Іра Смаркуцька, Яна Виговська, Оля Цибульська, Алла Семенко, Тамара Воротиленко, І. Воротиленко, Степан Цибульський, Бандуристка – Галина Грица.

Вся дія відбувалася в судовій залі, де в двох ярусах сиділи виконавці, вбрані в стилевих строях козацького часу. Багата кольоритна мова Ліни Костенко віршем плила з уст учасників і легко сприймалася слухачами. І хоча дія була більш статична, мало сценічного руху, але мова надолужувала це, і загальне враження було позитивне. До успіху вистави багато причинилися режисер – Леся Петрів, музичний керівник Оксана Осташевська, художні оформлювачі сцени Ю. Йопик, Р. Петрів, Я. Петрів, В. Семенко, А. Семенко, О. Тимчак, за костюми відповідали А. Семенко, Н. Грицiв, озвучання – З. Щур. Треба щиро привітати цей ансамбль з їхньою працею і побажати великих творчих успіхів на майбутнє.

Марія Дитиняк

Срібна голка Дмитра Пожоджука

КОСМАЧ, Івано-Франківської обл. – Драматично складалося життя Дмитра Пожоджука з Космача. Ніде довго не тримали журналіста з тавром „націоналіст". А таким його вважала влада через захоплення декоративно-прикладним мистецтвом, а точніше – вишивкою й писанкарством. Спорідненість творчих душ я відчула, коли він надіслав мені книгу „Мистець Дмитро Пожоджук", котра була випущена 2000 року в Тернопільському державному університеті ім. Івана Пулюя. Конче захотілося побувати в місцях, описаних у книзі.

І ось я у Космачі. Попереду довга дорога до Пожоджуків, котрі живуть десь аж у піднебессі. Скільки у Карпатах простору, стільки величавої й безкінечної могутности гірських масивів. У хаті нас чекали Дмитро і Марія. Господар, не давши дух перевести після довгої дороги, засипає інформацією. Книги, альбоми, відеокасети – усе зливається в єдиний барвистий калейдоскоп, в який втягуєшся всім єством і свідомістю. Десятки вишитих ним жіночих і чоловічих сорочок, рушники, скатерки, серветки, тисячі писанок, зроблених Пожоджуками і зібраних зі всієї Гуцульщини, з інших теренів України. Іноді й Марійці випадає солодка мить для творчости. Звичне для гуцулки ремесло писанкарства вона успадкувала від бабусі, а ще черпає наснагу біля чоловіка, котрий не мислить себе без писанок взагалі.

А день в господаря напружений – дров нарубати, трави накосити. Тієї травневої днини він не відгинався від своїх квітників і грядок. Та час від часу полишав сапку, поливальницю, біг до хати, а вже за хвилину виходив чи то з новим кошеликом писанок, чи з альбомом, в якому, – що не знімок, то історія, ще один доказ його приналежности до когорти всесвітньо відомих у мистецтві постатей.

Заслужений майстер народної творчости України, лавреат літературно-мистецької премії ім. Мирослава Ірчана, премії ім. Івана Огієнка, голова Координаційної ради у справі відродження писанкарства на Україні та в діяспорі Дмитро Пожоджук має на своєму рахунку понад 50 виставок у Косові, Івано-Франківську, Львові, Кам'янець-Подільському, Сумах, Каневі, Тернополі, Києві, а також в Прибалтиці, Середній Азії, в Англії, Шотландії, Франції, Німеччині, Польщі. І за кожною такою виставкою міцні і тривалі стосунки, що стають відправними точками нових проєктів. Його вишиванки одягають українці, незалежно від того, на який континент занесла їх доля, його писанки – окраса найпрестижніших виставок.

Якось в музеї народної архітектури та побуту України в селищі Пирогів під Києвом під час традиційного фолкльорно-етнографічного ярмарку до вишивок Дмитра Пожоджука підійшли дві пані з Нової Зеландії і запропонували за них 1500 долярів.

– Нізащо не продам, – сказав Дмитро. – Дивіться, скільки хочете! Після марних вмовлянь одна з жінок сказала: „То ви, українці, тут ще не так бідуєте, коли від таких грошей відмовляєтесь...".

Чи бідують нині космацькі самородки? Хто як. Одні мають якусь працю, інші перебиваються на промислах,від ярмарку до ярмарку, треті виїхали взагалі в багатші країни на заробітки. Дмитро Пожоджук в даний час – безробітний. А довкола вир людських клопотів, бо він – газетяр, депутат районної ради, патріот свого села, про яке каже: „Хоч сядь та й плач – кругом Космач...". Зливи не вщухали в Карпатах. Дороги й місточки, краєвиди, котрі так милували наш зір в травневі дні, порозмивано, поламано, знесено могутньою силою потоків. Пожоджукове дерев'яне житло прошила блискавка. Приїжджали до Косова київські представники, дещо виділили й для Космача. Та що на таке село, де нараховується аж 32 присілки, кільканадцять тисяч гривень.

– Ще повоюємо! – говорить Дмитро, вдивляючись понад сизі гірські хребти, котрим, ніби хвилям морським, немає ні кінця, ні краю. Зброя його – перо публіциста, срібна голка вишивальника, пензлі художника, писачки майстра-писанкаря і навіть архаїчні сапки й граблі, з допомогою котрих садить і обробляє він свій клапоть глинистої землі.

Марія Гоцуляк,
майстер народної творчости

Дмитро Пожоджук зі студентами Київської музичної академії.
Фото: Юрій Мединський

НОВІ ВИДАННЯ

Село воскресне

У київському видавництві „Акцент" вийшов друком новий роман лавреата Національної нагороди України ім. Т. Шевченка Василя Захарченка „Довгі присмерки". Цій книзі автор присвятив багато років свого життя, позначених ув'язненням, двома серцевими ударами.

Так сталося, що Василь Захарченко, коли почав працювати у відділі культури обласної газети „Черкаська правда", став моїм напарником у чергуваннях з випуску нових її чисел. Раз на тиждень я був черговим редактором і провадив випуск, а він приходив перед вечором і читав готові сторінки на свіжу голову. Василь був неговірким, нескорим до спілкування. Про нього оповідали, що до Черкас він приїхав з Донбасу. Тоді я не знав, що Захарченко був близьким приятелем засудженого Василя Стуса і до нашої редакції потрапив перед власним арештом. Отже, будь-які розмови з колегами були небезпечні не тільки для нього...

Невдовзі В. Захарченка звільнили з посади й відразу, у січні 1973 року, заарештували. Судові процеси були закриті і про них в редакції не говорили. Весною 1974 року і мене несподівано звільнили з праці. За якусь годину після цього службове авто привезло мене до обласного управління КҐБ і офіцер Павленко, який вів мою „справу" насамперед сказав: „Посадимо вас, як і Захарченка". Але цього не сталося і В. Захарченко після повернення з уральського ув'язнення пояснив мені, що на одну редакцію їм вистачило одного засудженого.

На час повернення Василя Захарченка я працював у науково-дослідному інституті хемічного спрямування і він теж розпочав працю у ньому на посаді редактора науково-технічних видань. Часи змінювалися і Василь почав видавати свої твори. Для мене була несподіванкою його повість про наш інститут: я відчув, що покликання до творчого слова змушує людину завжди бути письменником. І це підтверджує мою думку, що роман „Довгі присмерки" вистражданий усім нелегким життям Василя Захарченка.

У цьому творі описане життя звичайного полтавського села від 1932 року до післявоєнного часу. Події тепер багатьом відомі: масове вимирання села з голоду, „єжовські" репресії, трагедія 1941 року, німецька окупація, вбивство „визволених" у так званій „чорній піхоті", „повернення" молоді з примусової праці в Німеччині просто до сталінських „робочих батальйонів", післявоєнний голод... Притаманний В. Захарченкові епічний стиль розповіді дозволяє йому уникнути політичних узагальнень, які робить вже сам читач. Персонажі його роману йдуть крізь смертельні випробування з надією, з гірким жартом, взаємною любов'ю і гинуть один за одним на кожному з перелічених рубежів. Не гинуть тільки крутії, готові прислужувати будь-кому з насильників – і більшовикам, і нацистам. Змінюються способи крутійства – від відвертого пограбування односельців у 30-ті роки до хабарництва у сорокові, але сутність його залишається незмінною.

У романі багато персонажів і долі їхні, хоча й розгорнені в одному руслі, усе ж складаються по-різному. Провідним є Мирон Лелеченко, який проходить усю низку випробувань і залишається жити, щоб не перервалася витончена лихом ниточка спадковости. Адже перші сторінки роману змальовують село зовсім іншим, ніж останні. У 1932 році уже відголосили плачі розкуркулювання, коли на Сибір пішли найкращі господарі села, але це лихо ще не було загальним, ще тільки викликало серед уцілілих нерозуміння подій. Село ще жило у звичному темпі буднів і свят, ще постилося і розговлялося, співало і кохалося, ще церковний передзвін линув над полями, перегукуючись з дзвонами сусідніх церков, хоча з одного села уже не дзвонили, але може влада мала якісь причини до арешту священика і закриття церкви. Поодинокі випадки ще не набрали сили стихії.

Голод наростав як грозова хмара на обрії: може й вдарить, а може - обійде... Врожай був щедрий... Голова колгоспу видав зерновий аванс з першого намолоту, який негайно довелося повернути, але взамін дали квитанції і люди заспокоїлися: влада віддасть відібране після повного завершення жнив... Селяни ще не втратили віри у правопорядок і справедливість. До села не приїздили чужинці, хібащо такого ж сільського походження уповноважений з району. Дошкуляли свої, сільські «активісти», але й з ними ще можна було сперечатися. Хоча після суперечок декого з непокірних забирали на далекий північний канал... І прийшов голод...

Друга хвиля лиха заполонила напіввимерле з голоду село вже за участі чужинців, але вони теж приїздили арештовувати людей за списком, складеним сільським прислужником режиму. Уже не на канал, а просто на розстріл йшли кращі люди села. Дуже обережно показано у книжці їхні останні дні, тому що діялося це поза селом, як щось досить далеке, малознане громаді.

Наступна хвиля зачепила вже ровесників Мирона, переважно осиротілих в дитинстві з причини голодної смерти батьків. І ця хвиля була вже такою нещадною, що мало хто від неї уцілів. Смерть наставала неочікувано, непередбачено, як грім з ясного неба. І село після усього пережитого стало зовсім іншим. Ніхто не почувався злодієм, але усі крали громадське, колгоспне, тому що це була єдина можливість вижити. Влада животіла в багні відвертого хабарництва і пияцтва. Не стало церкви, не було батьківських могил, у хатах оселилися приходьки... Мирон Лелеченко вирішив, що мусить стати вчителем. Попри зіпсовану перебуванням в німецькій окупації біографію і розгублені на шляхах війни шкільні знання. Тому що тільки в учительстві є надія на збереження того праведного духу, яким жило полтавське село до нашестя комуністичної сарани.

Читання роману приємно вразило мене обізнаністю автора з найменшими подробицями селянського побуту. Не залишився непоміченим і близький до ідеалізму оптимізм письменника: внутрішній світ його селян майже не зазнає руйнівного впливу сталінської доби, вчительський шлях молодого героя теж ніби має провести його поза панівною ідеологією, сміливі привселюдні висловлювання селян змушують пригадати про всюдисущих «сексотів» - інформаторів НКВД. Я про це сказав авторові роману і він мені відповів:

- Так було. Я виріс в селі, сам усе це бачив і чув.

Після цього пояснення я зрозумів, що Василь Захарченко безмежно вірить у те, що жодне лихоліття не може винищити українське село, і коли навіть залишиться у ньому самітній Мирон Лелеченко, однаково залишиться надія на воскресіння усього доброго, чим жили його діди і батьки. Село воскресне...

Роман Василя Захарченка продає книгарня черкаського музею „Кобзаря". Її адреса: вул. Байди Вишневецького, 35, 18000 Черкаси, Ukraine. Тел.: (380)(472) 45-41-05.

Левко Хмельковський

Нові книжки В. Вериги

У кінці 2002 року заходами Братства колишніх вояків 1 УД УНА у Львові появилася 248-сторінкова, в чепурній твердій обкладинці книжка Василя Вериги „Слідами батьків" – нарис історії 30 полку дивізії „Галичина" 1-ої дивізії Української Національної Армії. Книга відомого історика-військовика та публіциста відтворює бойовий шлях 30-го полку та призначена для науковців, педагогів і тих, хто цікавиться маловідомими сторінками Другої світової війни. В тому ж часі заходами Інституту ім. І. Крип'якевича НАН України появилася того ж автора 364-сторінкова, в м'якій обкладинці книжка „За межами батьківщини" – збірник наукових статтей і доповідей, яка включає багатолітній науковий доробок з новітньої історії та культури України та української діяспори. Книга призначена для науковців, журналістів, педагогів, студентів і всіх, кого цікавлять маловідомі сторінки української історії XX сторіччя.

Книжка „Слідами батьків" коштує 15.00 дол., а „За межами батьківщини" – 20.00 дол. Обидві можна замовляти у автора за адресою: Wasyl Veryha, 215 Grenadier Road, Toronto, Ont., Canada M6R 1R9.

„Сорочинський ярмарок“ в Татарстані

КАЗАНЬ, Росія. – „Україна – наша мати, а Татарстан – батько”, – говорять українці Татарстану, яких тут мешкає понад 35 тисяч осіб. Шанобливе ставлення місцевої влади до збереження та розвитку татарської культури вплинуло й на розвиток національних меншин, зокрема української.

Тепер в Татарстані діє три українські громадські організації: в Казані, Набережних Човнах та Нижнєкамську. Національно-культурну автономію Нижнєкамська „Вербиченька” очолює відомий в місті лікар Євген Савенко. Йому вдалося згуртувати активістів, які створили недільну школу, хор, молодіжну організацію „Лелеки”, постійно пропаґують українську культуру в місті та республіці. Недільна школа випустила вже 20 учнів і стільки ж в ній навчається тепер.

Організація „Батьківщина” у Набережних Човнах має менший досвід праці, порівняно з нижнєкамською, але й тут місцевим українцям пощастило на провідника. Голова громади Лілія Бідай об'єднала декілька десятків українців, створила вокальний колектив, облаштувала кімнату в міському „Будинку дружби“, яка вигідно вирізняється з-поміж інших п'ятнадцяти національних осель, представлених у цьому осередку. Казанське міське об'єднання „Україна”, яке очолює Володимир Любченко, цього року відзначатиме своє 10-річчя. Покищо організація не має свого приміщення, лише куточок в кімнаті Центру національних культур. Володимир Любченко вважає, що настав час створити національно-культурну автономію республіканського рівня, а в Казані відкрити Український торговий дім, у чому має допомогти й Україна.

Не можуть похвалитися місцеві українці увагою до себе представницьких делеґацій з України. За роки незалежности України тільки делеґація Української Всесвітньої Координаційної Ради, яку очолював Михайло Горинь, першою відвідала всі три українські громади Татарстану та провела ряд зустрічей у адміністрації президента Татарстану, у Всесвітньому конґресі татар та в Асоціяції народів Татарстану.

Ця делеґація відвідала Другий фестиваль українців Татарстану, який відбувся нинішнього року у Набережних Човнах. Перший фестиваль був у Нижнєкамську. На свято завітали представники влади заступник посадника міста Файруза Мустафіна, голова Асоціяції народів Татарстану Сагід Джаксибаєв. Оскільки фестиваль був присвячений творчості Миколи Гоголя, то всі присутні на декілька годин опинилися на „Сорочинському ярмарку“. Тут були пісні і танці, жвава торгівля та веселий сміх. Наступного року організаторами свята будуть українці Казані.

Світлана Остапа

Михайло Горинь на українському святі в Татарстані

ПОДОРОЖІ

Олесько – земля історична

Історична Волинь на півдні включає в свої межі землі, які тепер належать до Галичини, зокрема Бусько, Олесько, Підкамінь, Броди, Збараж та інші. Щойно 1772 року, за першого розподілу Польщі, коли Австрія разом з Галичиною отримала також цю південну частину Луцької епархії, вона була включена до Львівської епархії і поступово стала називатись Галичиною.

В середні віки Олесько вважався ключем до Волинської землі. Вздовж південної межі історична Волинь вкрита довгим ланцюгом гір і пагорбів, на яких стояли замки Збараж, Підлоззя, Підкамінь, Підгірці, Олесько, Бузько. Це був природний захисний ланцюг, який разом з вибудуваними замками становив своєрідний захисний щит нашої землі, а Олесько в цій захисній брамі був ключем. Тому з перших років появи містечка за нього точилася боротьба.

Найдавніша писемна згадка про Олесько відома від 1366 року, коли польський король Казимир захопив Луцьк, Володимир, Олесько, але не маємо сумнівів, що Олесько є ровесником Бузька, Бродів та інших міст в оборонному ланцюгу.

Містечко було на торговому шляху з Галичини на Волинь і Полісся, саме через нього проходили купецькі вози з сіллю, ремісничими виробами, іншими товарами, необхідними у Волинській землі. Щоб охороняти ці шляхи, було побудовано укріплений замок. Лише в другій половині XV ст. Олесько втрачає значення оборонної фортеці, стає резиденцією вельможних родин. Від 1578 року воно належало до Кам'янецьких, а пізніше – до Данилевичів.

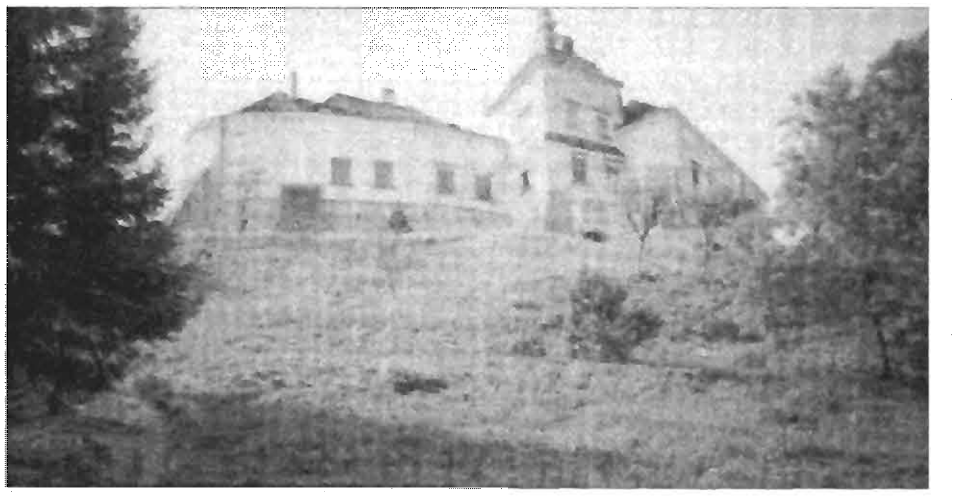
Багатство і слава містечка приваблювала до себе татар, які 1512 року спалили містечко і замок, але власники Олеська відбудували його. Особливо розквітло містечко після 1605 року, коли стало належати Івану Даниловичу. Було збудовано новий мурований замок серед боліт, оточений глибокими ровами, валами, а бійниці оснащені гарматами.

Після Івана Даниловича часто мінялись власники, але замок-палац не втрачав свого значення. 1629 року тут народився польський король Ян III Собеський, а 1639 року – Михайло Корибут-Вишневецький. У 80-их роках XVII ст. король Ян III відбудував замок і перетворив його на розкішну королівську резиденцію. Навколо нього насаджено парк з екзотичними деревами, скульптурами і фонтанами. Сам замок відреставрували італійські майстри в ренесансовому стилі.

У XVIII ст. замок належав Жевуським, які продовжували наповнювати його предметами мистецтв – картинами, іконами, гобеленами, скульптурами.

З появою містечка і замку в XIII ст. з'явилися перші храми Божі.

В XV ст. в центрі містечка розпочалось будівництво мурованого храму св. Трійці, головного світильника нашої віри в цьому реґіоні історичної Волині. Пізніше його було перетворено на костел. У XVIII ст. вибудовано ще один храм – Успіння Божої Матері. Ці святині засвідчують незнищеність віри наших прадідів, біля яких розквітало українське духовне, освітнє життя. Ще в 20-их роках XVIII ст. при храмах діяла українська братська школа, і за нової окупації краю, на цей раз 1772 року – австрійцями, її діяльність не припинилась, лише набрала нових форм.

Олеський замок

Коли їхати автострадою з Києва до Львова, то ліворуч, на південь від шляху, піднімається довгий ланцюг гір і пагорбів. За Бродами видніється ще один замок в Підгірцях, донедавна – туберкульозна лікарня, де триває реставрація під музейну експедицію, далі ще один замок – в Золочеві, а праворуч від автостради, серед боліт, височіє Олеський замок. Серед місцевих жителів живуть перекази, що три замки сполучені підземними ходами.

В замку, після його реставрації 1965–1975 рр., створено музей-заповідник, відділ Львівської ґалерії мистецтв, де зібрано сотні унікальних творів живопису, скульптури, прикладного мистецтва X–XIX ст., зокрема безцінні ікони з храмів південної Волині і Галичини, портрети польських вельмож, велика кількість батальних полотен, особливо „Битва під Віднем" М. Альтомонте (1692 р.), скульптурні твори національної Львівської школи XVI ст.– XVIII ст., меблі, посуд, ґобелени різних віків. Довкола – парк, алеї, альтанки, зелене море очеретів на болотах. Сама гора серед них – частково насипана і замок піднімається своїми шпилями, як її довершеність.

В містечку височіє храм св. Трійці (XV ст.). За більшовицького атеїзму тут був склад професійного училища. Давні предмети сакрального мистецтва навіки загублено. Нині храм належить до УПЦ КП. Церква Успіння Пресвятої Богородиці є парафіяльним храмом місцевих греко-католиків. В Олеську, як і в усій країні, після ночі настає день.

Володимир Рожко,
історик-архівіст, м. Луцьк

НА ДОЗВІЛЛІ

Чомусь таке... не забувається ніколи

Хвальна редакціє тижневика „Свобода"! 5 квітня сповнився рік, як ваша газета помістила мій допис „Не осуджуйте провідників", котрий закінчувався таким реченням: „Спішитись мені треба! Мій пізній вік мене наглить висловити думку про наболіле".

Про наболіле і цим разом мені, старому, хочеться висловити свою думку. Та не про державне чи політично-партійне, чи обрядо-церковне, але про своє власне терпіння, особисто-інтимне, а заразом і соціяльно-суспільне, щоб воно – ані в моєму роді, ані в моєму народі – не повторювалось, щоб панувала згода і любов між людьми, щоб „екс плюрібус унум" зцілити. Це те найцінніше, чого навчило мене моє довге життя – 21 березня мені „стукнуло" 94.

Колись-колись я був такий як ви, а колись і ви будете такими, як я тепер...

Літо – минулось,
тепло – забулось,
вересень – листям шурудів.
В таку то днину
я на „латину"
з села до міста прибути вспів –
і став на дорогу
рідношкільника-гімназиста.

„На станцію", тобто бути квартирантом, віддали мене до сім'ї терціяна Народного дому Ю. Мартинюка. З помешканням до школи – навіть надвір не треба було мені виходити – рукою подати! Мій тато був дуже радий, що його „бахур" під коні не влізе, йдучи до школи чи зі школи: „Як будеш переходити дорогу в місті, стань і дивися в одну і в другу сторону. Переходь лише тоді, як коней не угледиш!".

Мешканко терціяна було маленьке – кухня і спальня, на одне ліжко. Десятиліття Люся спала на прічу. Трилітній Нюньо – на ліжку з батьками. Моє місце для ночівлі було в кухні на лавочці. Щоб моє накриття не зсувалось, до лавки я ще й крісло присував.

Вдень моя постіль, звинена в клубок, містилася на коридорі за дверима. Вечором треба було мені її вносити, рано – виносити на коридор. У тій тісноті не було місця на шкільні домашні завдання.

У фризієрні фірми „Пільх", що містилася у Народному домі, термінував гарний юнак Янічек, чех з походження. Щоб набути вправності у цьому ремеслі, Янічек дуже часто стриг мене – „на нульку". Аж під Великдень, як я мав їхати на свята додому, підстриг мене „на їжачка". Але татові не подобалось щось таке: „Волосся пелеґнації потребує. Книжку в руки, а не гребінець!".

Татове „хочу і наказую" було найвищим законом для мене-гімназиста. Обстрижений „на нульку", я був подібний до рекрутів. Маршуючи, вони своє рекрутське горе у пісні переливали. Що рекрут, то голос, що пісня – то сум, скорбота, тужність та безмежна ностальгія за рідною хатою.

Мені було дуже жалісно дивитися на них. Відданий до міста на науку, я також почувався рекрутом у середовищі міському – „не так сидиш, не так їсиш, не так ходиш, не так говориш, не так вітаєшся, не так кланяєшся. Все не так!".

Упродовж перших місяців мого проживання в місті те осоружне „не так" дошкуляло мені, аж поки засвоїв міські навички і манери.

Прогулянками поза місто я не цікавився. Навіть до тих стежок, куди колись ковалів Ясьо любив ходити, в мене охоти не було. А як ішов – з великим страхом, чи там дідько „бельфра" не приведе. Тоді вже, бідний гімназисте, хоч і цілу ніч сиди над книжкою – „двійка" певна! Ще й зганьбить тебе „пан професор". Завжди гнівний, завжди понурий, непривітний. Особливо – при іспитах!

Цілі дні ті іспити проходили у напрузі нервовій, а ночі – у нервовому сні!

Учительської любови до учнів у наших панів-професорів зовсім не було. Замість любови – палиця і кулак! Ще й донині увижаються мені заплакані очі, повні сліз, мого сусіда зі шкільної лавки. Гумовою палкою по голові учитель привчав гімназиста-першака, як має бути покладений на лавку зошит каліграфічний і як треба тримати перо в руці. Знав добре, котрого учня можна вдарити, а котрого – обходити. Орієнтувався – якого батька син...

Чи з безглуздя чи з самоволі
незлагода в нашій школі
мала місце, ще й яка..!
Вміли-вміли панки наші
зневажати селюка!

Щось таке трапилось і мені. Жовтень уже закінчувався, як він змусив нас, двох селянських синів, до обривання яблук в його саду. День був насуплений, мрячний. Кора яблунь – холодна, слизька. Босі ноги дубеніли, руки зябли, одяг забруднювався, бо треба було продиратися з гіляки на гіляку, обвислих з безліку плодів. Для нас, двох малих, було що обривати і до пивниці заносити.

Вечірні сутінки вже залягали, а ми щойно з яблунь позлазили, знесилені і голодні, як вовки. Виглядали, як чортяки. Але на наш вигляд і на самопочуття наше пан-професор уваги не звертав. На другий день в клясі ще й поглузував: „Вчора тії два гутентоти пішли з мого саду ширші, як довші...". ... Давно те було. В Дрогобичі, мабуть, уже й сліду не стало з огорожі, біля Народного дому, принади для нас, першаків-гімназистів. По грубезній линві босоніж переганялись від стовпа до стовпа, вже аж почорнілих від старости.

Був чарівний день тоді. Сріблисте павутиння ткала золота осінь, стелила чари „бабиного літа".

Прекрасним спогадом у соняшну днину золотої осені була б залишилась хлоп'яча примха, якщо б там ураз не взявся учитель, наш опікун кляси. Гнівно зиркнув з-під лоба на мене і пішов. Ні словечком до нас! А невдовзі „двійкою з латини" помстився на мені, шкільного року 1923/24.

– „Місто, Косьцю, то не село! – бештав мене інженер Володимир Дидинський, директор Народного дому, дізнавшись на „вивидівці батьків" про мої хиби – в школі і поза школою. „В науці занедбався, неввічливий, норовистий, неговіркий! Навіть і на мої питання не відповідає".

Така нотація про мене була неправдива, хибна й дуже кривдна щодо мене-селюшка. На питання я не відповідав лише тому, що мені слів бракувало, дивлячись на сердитого учителя. Зі страху і нервів – свою відповідь на півслові я обривав, шукаючи розгублених думок.

В місті я ще був несмілий, боязкий! По-селянському одвертий і своєю вдачею ніяк не підхожий під параграфи бонтону міської еліти. Довго не міг я пристосуватися до обставин міських, увійти в ритм міського життя. Воно все більше й більше ставало мені зрозумілим, близьким, доконечним, заповнювало ціле моє єство. І не зчувся, як із сільського хлопчища перемінився я в міського панича, а місто Дрогобич – у „мій Дрогобич"!. Одначе міське життя не викорінило з моєї вдачі цієї риси – не коритися нікому, безвинним почуваючись.

...А ще пам'ятаю, як під час екскурсії один з учителів наших повівся жорстоко з учнями-першокласниками, вдавшись до палки. Лиш за те, що вони – без його дозволу – незамітно пролізли крізь діру в пло́ті парку і побігли купити щось з їжі.

Була весна. Косичились верби вздовж дороги з Дрогобича до Унятич. Цвіли черемхи у гаю, пташки співали. Лише ті двоє учнів, уткнувшись обличчям в траву, лежали і стогнали...

Той педагогічний нетакт мав місце під час екскурсії нашої гімназії до Нагуєвич, села Івана Франка, при кінці шкільного 1923/24 року. З огляду на далеку віддаль – нас, малюків-першокласників, залишили в Унятичах, під наглядом учителя...

Ще й дотепер залишилась у пам'яті моїй ота жахлива панорама, як на пронизливий вереск хлоп'ят, моїх однокласників-гімназистів, парк здригнувся, пташки замовкли, калина похилилась, а сонце гріло, аж пекло!

Константин Гоздава-Дидинський,
Нартбертґ, Пенсильванія

Нові поштові марки України

Пошта України випустила нові поштові марки, присвячені давній історії українського народу. Зчіпка з чотирьох мініятюр розповідає про давні війни на берегах Дніпра. Одна з них нагадує про вторгнення східніх германців-готів у IV ст., які прийшли у Причорномор'я і частково залишились у Криму як гото-алани. На іншій марці – спогад про гунів, які прийшли у V ст. зі сходу і викликали велике переселення народів. Авари в кінці VI ст. перейшли Україну з Азії на Дунай. Ще одна марка нагадує про балканські війни.

Триває випуск серії „Області України". Нова марка присвячена Черкаській області і може стати ілюстрацією до зібрання творів Т. Шевченка, оскільки на ній вміщено чарівний вид з Тарасової гори на лівий берег Дніпра.

СПОРТ

Бокс

Російські і українські боксери будуть разом готуватися до найбільших змагань, у тому числі до Олімпійських ігор-2004. Відповідна угода укладена 17 квітня між спортивними відомствами Донецької і Московської областей.

Перший крок назустріч один одному боксери зробили у минулому році, коли в підмосковному Єгорьєвську відбулася їх матчева зустріч, що завершилася перемогою господарів. У змаганнях у відповідь в Донецьку українці взяли реванш. Наступна зустріч російських і українських боксерів плянується у листопаді цього року в Підмосков'ї.

* * *

Чемпіон Центральної Азії і Східної Европи за версією „IBF" українець Віталій Ципко, який виступає у вазі до 76.6 кг, здобув свою дев'яту перемогу на професійному ринґу у 9-ти поєдинках. 11 квітня у Копенгагені Ципко у 4-равндовому поєдинку переміг південноафриканця Табіза Могале. Перемога Ципка у Данії була високо оцінена багатьма европейськими фахівцями з боксу.

Ручний м'яч

Чемпіонки України – запорізька команда „Мотор" – виграли 13 квітня гру у відповідь півфіналу жіночої чаші ЕГФ у данського клюбу „Слагельсе" в рідних стінах, однак за сумою двох змагань у фінал вийшли данки, які у першій грі розгромили українську команду 35:14.

Проте найтитулованіший клюб СНД – київський „Спартак" зумів відстояти перевагу після перемоги у першій грі у Києві, зігравши з данським „Колдінгом" внічию – 24:24. Він вийшов до фіналу Чаші володарів чаш. Нагадаємо, що у першому змаганні в столиці України спартаківки перемогли „Кольдінг" з рахунком 27:24.

Суперником „Спартака" у фіналі стане переможець дуелі між угорським „Грабопластом" та французьким „Безансоном".

Футбол

Київське „Динамо" та донецький „Шахтар" вийшли до кінця змагань за Чашу України, щоб наприкінці травня визначити володаря другого за значимістю футбольного трофею країни. Кияни ще у першій півфінальній грі з „Волинню" майже забезпечили собі місце у фіналі, а от донецькому „Шахтареві" прийшлося вирішувати все у повторному двобої у Донецьку проти дніпропетровського „Дніпра".

Перемога з рахунком 3:1 над „Дніпром", завдячуючи ґолям Флорі, Вороб'я та Пуканича відкрила гірникам шлях до Києва, де й буде розіграно Чашу.

Важка атлетика

140 грамів не вистачило 23-річній українці Олені Зінов'євій, щоб стати чемпіонкою континенту на першості Европи з важкої атлетики, яка почалася 15 квітня у грецькій Лутраці. Українка, виступаючи у ваговій категорії 48 кг у сумі взяла вагу 175 кг, як і росіянка Ульянова, проте виявилась важчою за свою суперницю на 140 грамів і в результаті обмежилася лише срібною нагородою. Третє місце виборола еспанка Періс, якій підкорилася вага у 167.5 кг. У наступному колі змагань серед чоловіків у вазі до 56 кг Україна не представлена, у жінок в категорії до 53 кг виступає українка Наталка Тростенко, яка є наймолодшою серед представників у цій вазі.

Футбол і гроші

В російській столиці розгоряється спортивний скандал, пов'язаний з фінансовими порушеннями у футбольному клюбі „Спартак", керівників якого звинуватили у приховуванні прибутків від продажу футболістів за кордон.

Спортивні глядачі вважають, що саме трансферний ринок в клюбах держав, котрі постали на території колишнього Радямського Союзу, є місцем фінансових зловживань.

На неофіційному рівні висловлювались припущення, що провідні клюби Росії та України можуть приховувати прибутки по тому, як їхні зірки виїхали за межі країни.

Футбольна команда Українського спортового осередку „Тризуб" (на світлині) продовжує змагання за Чашу США і в грі проти команди „Baltimore Colts" здобула перемогу з рахунком 1:0. Наступна гра відбудеться 27 квітня в Горшем, Па., проти команди „Vistula" з Нью Джерзі – переможцем Ліґи чемпіонів.

Вільна боротьба

Збірна України з вільної боротьби 8 квітня виборола третє загальнокомандне місце у змаганнях за Чашу світу, який відбулися в американському місті Бойсе, штат Айдаго. На рахунку українців одна срібна та три бронзові нагороди. Українці обійшли у командній першості сильні команди Росії та Німеччини.

Переможцем Чаші світу стала збірна США, яка отримала перемоги у п'яти з семи вагових категорій, плюс ще друге і третє місця. Другий результат у „збірної світу", у складі якої виступали представники США і Німеччини. Збірна Росії фінішувала на четвертому місці.

Олімпіяда-2004

Греція підтримала прохання України, щоб шлях Олімпійського вогню пролягав через Київ. Про це повідомив міністер культури Грецької Республіки Евангелос Венізелос. Він зазначив, що під час зустрічі з прем'єр-міністром України Віктором Януковичем обговорено питання підготування української національної збірної до Олімпійських ігор в Атенах у 2004 році. Під час зустрічі порушувалося питання передання Олімпійського вогню перед Олімпійським іграми через Україну. Посадник Києва Олександер Омельченко повідомив, що це лише попередня розмова щодо проходження Олімпійського вогню територією України .

Фіґурне ковзання

Перша і єдина чемпіонка зимових олімпійських ігор в історії України - Оксана Баюл, яка виборола одну з двох медалей української команди на іграх в Лілегамері, повертається у професійне фіґурне ковзання після дворічної перерви.

Нагадаємо, що після завоювання „золота" у Норвеґії кар'єра українки призупинилася. Перебуваючи у США, де Оксана отримувала багатомільйонні контракти, вона не витримала спокуси грошима, припала до алькоголю. Тривалий час її прізвище було більш пов'язане не з перемогами на льодовому майданчику, а зі скандалами.

Більшість вже списали українку з рахунку і поховали її кар'єру, дехто торжествував, оскільки не міг пробачити О. Баюл перемоги у 1994 році в Лілегамері над гордістю США – Ненсі Керіґан, якій всі пророкували перемогу.

Перший тривожний сиґнал для Оксани прозвучав 12 січня 1997 коли вона за кермом „мерцедеса" вдарилася об дерево. Тоді ледь живу О. Баюл привезли до лікарні, де її на голову наклали 12 швів.

За таку їзду, до того ж у стані алькогольного сп'яніння її засудили до 25 годин виправних робіт й примусового лікування від алькогольної залежности. Проте і цей удар долі українка витримала з гідністю. Вона вилікувалася від тяги до „зеленого змія", змінила деяких друзів та знайомих, і нині знову починає нове життя.

24-річна О. Баюл повернулася у фіґурне ковзання. 25 квітня, коли виходить у світ наш тижневик, вона візьме участь у видовищі „Голмарк Скейтінґ". Разом з нею виступають ще три олімпійці: Брайан Бойтано (1988 рік), Катерина Гордеєва (1988, 1994), що каталася у парі з Сергієм Гриньковим, і Брайан Орсер, срібний медаліст Ігор у Сараєво-84 і в Калґарі-88.

13 квітня у Львові відбулись змагання на першість України з раґбі (американського футболу). На фото: змагаються раґбісти Харківського тракторного заводу і львівського „Сокола-МАТС". Харків'яни вважаються найсильнішими в українській лізі.

Фото УНІАН

КАТАЛОГ КНИЖОК
ВИПРОДАЖ

Автор і назва	Ціна в долярах
Академія Наук України. Інститут Економіки. Економіка України: минуле, сучасне і майбутнє. Матеріяли Першого конгресу Міжнародної української економічної асоціяції (українською і англійською мовами). Київ, Наукова думка, 1993, стор. 356.	12.00
Ващик, Петро. Воїн армії Ісуса. Публіцистично-документальна повість. Видавництво Каліфорнія, Сакраменто, 2001 р. М. обкл., стор. 116.	8.00
Ващик, Петро. Зоряні вітрила. Поезії. Рівне-Коннектикат, 2001р. Укр.-англ. мова. М. обкл., стор. 72.	6.00
Весняний Микола. Хитромудрий кіт. Віршована казка. Рівне, 1996 р. М. обкл., кольорові ілюстрації, стор. 125.	8.00
Винниченко, Ігор. „Україна 1920-1980-их". Депортації, заслання, вислання. Київ, видавництво „Рада", 1994 р., стор. 125.	3.50
Голод, Марія-Анна. „Янгол у наймах". Старосвітські легенди. Київ, видавництво „Рада", 1995 р., стор. 77.	2.50
Горлач, Степан. „Хрестини незалежності". Київ, видавництво „Рада", 1994 р., стор. 190.	6.00
Горохович, Антоніна. „Батьки і діти". Вінніпег-Торонто, 1990 р. Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада, стор. 176.	8.00
Знаки. 155 стародавніх українських вишивок. Видавництво „Соняшник", Київ, 1992 р. Великий формат. М. обкл. Стор. 72.	8.00
Камінський, Анатоль. На перехідному етапі. „Гласність, перебудова і демократизація на Україні". З передмовою Мирослава Прокопа. Мюнхен, 1990. стор. 624.	12.00
Кошиць, Олександр. Спогади. Київ, видавництво „Рада", 1995 р. Тв. обкл. Стор. 385.	15.00
Міфи давньої Індії. Для старшого шкільного віку. Упорядкування, переказ із гінді, післямова Степана Наливайка. Малюнки Миколи Пшінки. Київ, „Веселка", 1992. Великий формат. Тв. обкл. Стор. 200.	15.00
Незабутні роки (1945-1950). Пам'яткове видання. Комітет колишніх учнів Української Реальної гімназії в Зальцбурзі. Тв. обкл. Нью-Йорк – Чикаго, 1987. Стор. 227	18.00
Сверстюк, Євген. Блудні сини України. Літературно-критичні статті і виступи автора, присвячених відродженню духовности й морально-естетичним проблемам. Київ, 1993 р. Тв. обкл. Стор. 255.	10.00
Слабошпицький Михайло. Українець, який відмовився бути бідним. Київ, видавництво „Рада", 1994 р. М. обкл. Стор. 174.	8.00
Словник української мови в малюнках. Загадки, прислів'я, скоромовки, фразеологія. Кольорові ілюстрації. Побільшений формат. Київ, „Освіта", 1995 р. Тв. обкл., стор. 415.	25.00
Танюк Лесь. Монологи. Театр, культура, політика. Харків, „Фоліо", 1994 р. М. обкл. Стор. 383.	12.00
Чос Володимир. Реальна власність. Усмішки. Гумор, сатира, сарказм висвітлює сучасне життя в Україні і спонукає читача до роздумів. Черкаси „Відлуння-плюс", 2000 р. М. обкл. Стор. 56.	2.50
Хмельковський Левко. „Мобілізовані на смерть". Видавництво „Стефанус", 2002 р. Стор. 80.	6.00
Хмельковський Левко. „1937". Книга-документ про репресії комуністичної доби". Видавництво „Стефанус". 2002 р. Стор. 196.	11.00
Акорди. Антологія української лірики від смерті Т. Шевченка. Упорядкував Іван Франко. (Репринтне видання). Київ, „Веселка", 1992р. Тв. обкл. стор. 343.	15.00
Неділко Микола. Альбом-монографія з 60 кольоровими репродукціями. Нью-Йорк – УВАН, 1983 р. Тв. обкл., стор. 182.	15.00

Ціни подані з пересилкою. Мешканці Нью-Джерзі повинні заплатити 6 % стейтового податку.

Адреса: SVOBODA, BOOKSTORE

2200 Route 10 West, P.O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

Віра Славутич відійшла у вічність

11 березня 2003 року, після довгої та тяжкої хвороби, відійшла у вічність Віра Славутич (дівоче прізвище Цибар), дружина проф. Яра Славутича. Похована на кладовищі св. Михаїла в Едмонтоні.

Св. п. Віра народилася 1923 року на Мелітопільщині. Батька знищили московські загарбники України, а її із матір'ю довелося зазнати багато поневірянь. Їй пощастило вчитися в Криворізькому педагогічному інституті, який вона не змогла закінчити через початок війни.

Одружившись з Яром Славутичем в 1948 році в Ашафенбурзі, Баварія, наступного року вона еміґрувала до Америки. Поки її чоловік завершував свою освіту в Пенсильванському університеті, вона працювала швачкою кілька років, щоб допомогти родині. Після п'яти років у Каліфорнії, де чоловік викладав українську мову, родина переїхала до Канади. Віра Славутич виховувала сина й дочку, кілька років навчала української мови в суботній школі при катедрі Святого Івана в Едмонтоні. Одночасно писала навчальні матеріяли для тутешніх українських шкіл та оповідання для дітей. Дещо з того надруковано в серії читанок, що вийшли у світ під наглядом учительки Ксенії Турко.

Протягом 54-річного одружения св. п. Віра Славутич постійно допомагала своєму чоловікові у передрукуванні його творів, наукових праць і підручників. Була дуже доброю дружиною, матір'ю та бабусею для онуків. Вічна їй пам'ять!

Яр, Богдан, Оксана, Богданко, Левко, Емануеля Славутичі

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО
ім. ШЕВЧЕНКА в АМЕРИЦІ

із сумом повідомляє, що 4 квітня 2003 р. на Фльориді відійшов із цього світу

бл. п.

проф. ЕДВАРД ЖАРСЬКИЙ

дійсний член НТШ зоолог-іхтіолог, педагог і фізкультурний діяч.

Висловлюємо глибоке співчуття дружині та доньці з родиною

Вічна Йому пам'ять!

УПРАВА НТШ

В невимовному смутку повідомляємо родину, приятелів і знайомих, що 7 квітня 2003 р. по довгій і тяжкій недузі упокоїлася в Бозі наша улюблена МАМА, БАБЦЯ і СЕСТРА

бл. п.

МАРТА АНДРЮК

нар. 1935 р. у Винниках біля Львова.

Покійна вдова по полк. ВАСИЛЕВІ АНДРЮКОВІ. Була оперовою співачкою, довголітнім членом Ради директорів Фонду допомоги дітям Чорнобиля і щедрою меценаткою на громадські і харитативні установи.

В ПОХОРОННОМУ ЗАВЕДЕННІ Demaine Funeral Chapel в п'ятницю, 11 квітня 2003 року відбулися відвідини від 6-ої до 8-ої год. веч.

ПОХОРОННА Служба Божа відбулася в суботу, 12 квітня 2003 р. в соборі св. Родини у Вашінгтоні, опісля на Український цвинтар – Cedar Hill Ukrainian Memorial.

Горем прибиті:

сини – д-р ОЛЕКСАНДЕР
– МАРКО
– АНДРІЙ з дружиною АННОЮ
внуки – ЛУКА
– ЛЕВКО
брат – д-р ЮРІЙ КУЛЬЧИЦЬКИЙ з дружиною ДАРІЄЮ
та ближча і дальша родина в Сполучених Штатах і в Україні.

Вічна Їй пам'ять!

Замість квітів родина буде щиро вдячна за молитви і за дар на Фонд допомоги дітям Чорнобиля (Children of Chornobyl Relief Fund)

Чеки просимо висилати на адресу:

Ділимось сумною вісткою, що в четвер, 17 квітня 2003 р. відійшла у вічність на 74-му році життя наша найдорожча МАМА БАБУНЯ і СЕСТРА

бл.п.

МАРІЯ СОКІЛ
з дому ЛАБАЙ

вдова по бл. п. ОЛЕКСОВІ СОКОЛУ

У глибокому смутку:

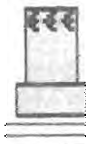
син – ОЛЕСЬ з дружиною DEBBIE
доньки – – МАРУСЯ з чоловіком RORY
– КАТРУСЯ з чоловіком JOSEPH
– ІВАНКА
– НАТАЛКА з чоловіком АНДРІЄМ
внуки – DANIEL, MICHAEL, LAURA, SARAH, EMILLIAM, MICHAEL, SOFIA, ANDREW, STEPHEN, NINA, NICHOLAS
брат – ЙОСИФ ЛАБАЙ з родиною
сестра – МЕЛАНІЯ СЛИШКОВА з родиною
та ближча і дальша родина в Америці, Словаччині та Україні

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 23 квітня 2003 р. в Українському католицькому крайовому соборі Пресвятої Родини у Вашінґтоні, ДК, а опісля на Українському католицькому цвинтарі – Cedar Hill Cemetery у Вашінґтоні, ДК.

Вічна Її пам'ять!

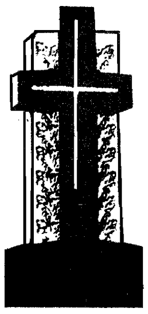

За мову і зміст посмертних оголошень і подяк редакція не відповідає

Із сумом повідомляємо, що 8 квітня 2003 р., на 46 році життя, несподівано відійшов у вічність наш дорогий СИН

бл. п.

ТЕОДОР ГАЙОВИЙ

Залишив у глибокому смутку:

подругу життя – МЕЛОДІ
маму – МАРІЮ
батька – ФЕДОРА
сестру – ГАЛЮ з дочкою МАРИНОЮ
братів – ПАВЛА з дружиною СОНЕЮ і синами КОЛЬОЮ і ОЛЕСЕМ
– ІВАНА з дружиною МИСІ та синами ЛУКОЮ МИХАСЕМ

Тіло Покійного піддано кремації. Поховання відбудеться приватно.

Вічна Йому пам'ять!

Ділимося сумною вісткою, що 15 квітня 2003 р. відійшла у вічність на 90 році життя наша дорога МАМА і ТЕТА

бл. п.

ВОЛОДИМИРА ІВАНУСА

ПОХОРОНЕНА 19 квітня 2003 р. на українському цвинтарі св. Андрія Первозваного С. Бавнд-Бруку, Н. Дж.

Залишені у смутку:

дочка – ХРИСТИНА ІВАНУСА з чоловіком ПАВЛОМ
сестрінки – АНДРІЙ ЧОРНОБИЛЬ
– ЗЕНОН ШЕПАРОВИЧ з дружиною ІРЕНОЮ

Вічна Її пам'ять!

Ділимося сумною вісткою, що 9 квітня 2003 року. відійшов у вічність на 89 році трудолюбивого життя наш найдорожчий ЧОЛОВІК, ТАТО, ДІДУСЬ і ПРАДІДУСЬ

бл. п.

ЮЛІЯН ЖИЗНЕВСЬКИЙ

Визначний член української громади у Венезуелі.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 10 квітня у Валенції, Венезуеля.

Залишені у глибокому смутку:

дружина – АЛЕКСАНДРА
сини – д-р ВОЛОДИМИР з родиною
– ЛЮБОМИР з родиною
та ближча і дальша родина в Україні, Німеччині і Польщі.

Вічна Йому пам'ять!

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА В АМЕРИЦІ
із сумом повідомляє, що 12 лютого 2003 р.
відійшла з цього світу

бл. п.

ЮЛІЯ ПЕТЕШ

Фундаторка (разом із чоловіком св. п. ЗЕНОНОМ ПЕТЕШЕМ) Стипендійного фонду ім. ЗЕНОНА і ЮЛІЇ ПЕТЕШІВ при Науковому Товаристві ім. Шевченка в Америці

Ближчій і дальшій родині Покійної в Україні, Польщі і Америці висловлюємо глибоке співчуття.

Вічна Її пам'ять!

УПРАВА НТШ

Ділимося сумною вісткою, що 18 квітня 2003 р. відійшла у вічність на 92 році життя наша найдорожча МАМА і БАБУНЯ

бл.п

ОДАРКА ВИТВИЦЬКА

з дому МИКИТЧУК

нар. в селі Мамаївці, Чернівецької обл.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в середу, 23 квітня 2003 р. в українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку. Похоронена на українському цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд-Бруку, Н. Дж.

Залишені в смутку :

син – БОГДАН з дружиною БОГДАННОЮ і синами СТЕПАНОМ та МАРКОМ ДАНИЛОМ
дочка – ЛАРИСА і син ОЛЕКСАНДЕР з дружиною ЛУС МАРІЯ
та ближча і дальша родина в Америці, Канаді і Україні

Вічна Її пам'ять!

ПОВІДОМЛЯЄМО ПРО ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА НА МОГИЛІ

бл. п.

РОМАНА БОРКОВСЬКОГО

яке відбудеться

в неділю, 4 травня 2003 р. о год. 2:15 по пол.

на цвинтарі св. Андрія Первозванного в С. Бавнд-Бруку, Н. Дж.

До спільної молитви запрошує родина.

Ділимося сумною вісткою, що в понеділок, 21 квітня 2003 р., по тяжкій недузі померла

бл. п.

ОЛЕНКА МАТЛА КАЗАНІВСЬКА

нар. 9 лютого 1917 р. в Містках, коло Львова. Довголітний член ОУН, політичний в'язень московсько-большевицьких тюрем у Львові.

ПАНАХИДА відбулася 25 квітня в похоронному заведенні Насевича.
ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися 26 квітня в церкві св. Миколая, а відтак на цвинтарі св. Марії у Факс Чейс, Ра.

Залишила у глибокому смутку:

мужа – БОГДАНА
доньку – ДАНУСЮ з мужем д-ром ВАСИЛЕМ
– ВАСИЛЬКІВСЬКИМ, з донькою ЛЯРИСОЮ
сина – інж. ВСЕВОЛОДА з дружиною МАРТУСЕЮ
братанків – ІГОРЯ МАТЛУ з дружиною МАРУСЕЮ з родиною
– ВОЛОДИМИРА МАТЛУ з дружиною МАРТОЮ з родиною
сваху – ІРЕНУ КОЗАК з родиною
рідних – ОКСАНУ МАТЛА з родиною
– д-ра РОМАНА ЦИБРІВСЬКОГО з родиною
– д-ра МИХАЙЛА ДИМІЦЬКОГО з родиною
– НАДЮ БІГУН з родиною
– д-ра ЖЕНЮ і д-ра ЧАРЛІ ОСБУД з родиною
та ближчу і дальшу родину в Америці, Канаді і Україні.

Вічна Її пам'ять!

РЕКЛЯМА • ОГОЛОШЕННЯ • ПОВІДОМЛЕННЯ • Марійка Осціславська 973-292-9800 #3040